

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

ŠIMTMEČIO SPALVOS – Darius Vilimas	3
VASARIO 16-OSIOS AKTĄ JAU GALI PAMATYTI VISI	5
LIETUVIŠKUMO METUS BIRŠTONAS PASITIKO IŠKĖLĘS MILŽINIŠKĄ TRISPALVĘ	6

MŪSŲ INTERVIU

POKALBIS APIE LIETUVĄ – Petras Maksimavičius	6
NESIGAILIU SUGRĮŽUSI Į GIMTĄJĮ KRAŠTĄ – Irena Gasperavičiūtė 10	
2017 METAI SEINŲ VALSČIUJE – Eugenija Pakutkienė	16

ŠVIETIMAS

SENELIŲ DIENA PUNSKO DARŽELYJE – Vida Jolanta Stankevičienė 18	
SENELIŲ DIENA PUNSKO MOKYKLOJE – Dalia Makauskienė	19

IŠ MŪSŲ PRAEITIES

KĄ MENA GILUIŠGIRIO PAKRAŠTYS? – Božena Bobinienė	14
PRELATUS KAZIMIERAS STEPONAS ŠAULYS – VASARIO 16-OSIOS AKTO SIGNATARAS – Algimantas Katilius	20

SKELBIMAI

KRYŽIAŽODIS

VASARIO 16-OSIOS KRYŽIAŽODIS	26
------------------------------------	----

Viršeliuose:

Lietuvos šimtmečio varpas Punske (V. Žilionio nuotr.)
 Vasario 16-osios belaukiant (V. Žilionio nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS:

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
 tel./faks. 87 5161 416
 www.e-ausra.pl
 ausra@o2.pl

LEIDŽIA:

Lenkijos lietuvių draugija
 16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
 tel./faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė – Irena Gasperavičiūtė
 Stilistė, korektorė – Birutė Burdinaitė-Ołow
 Techn. redaktorė – Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
 Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2018-02-09.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
 nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai
 sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita:

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
 Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
 SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata

Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti
 tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p.
 adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti
 „RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693
 70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7–17 val.).
 Skambučio kaina priklauso nuo operatoriaus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw
 Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
 Spraw Wewnętrznych
 i Administracji

Projektą iš dalies remia
 Spaudos, radijo ir televi-
 zijos rėmimo fondas.

SPAUDOS,
 RADIJO IR
 TELEVIZIJOS
 RĖMIMO
 FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

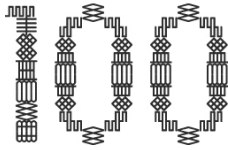
Pagaliau sulaukėme! Štai jau vasario mėnuo – tikrasis atkurtos Lietuvos šimtmetis. Šventės reikalingos tam, kad pažvelgtumėm į nuėitą kelią. Kai stabteli, geriau pamatai, kur teisingu keliu nueita, kur padaryta klaidų. Tačiau ne apie jas šiandien norėtysi rašyti. Norėtysi visų pirma pasidžiaugti, kad nevaržomai laisvi galime švęsti mūsų valstybės atkūrimo šimtmetį ir kad mes, šio gražaus Dzūkijos kampelio lietuviai, beveik šimtmetį gyvenantys šalia JOS, vis dar susikalbame viena kalba, vis dar žiūrime ta pačia kryptimi, vis dar švenčiame mūsų visų ŠIMTMETĮ.

Norėtysi, kad tokios datos darytų įtaką mūsų sprendimams, kad nepraeitume pro jas, tarytum nieko nebūtų įvykę. Tikriausiai paklausite: „O tai kas gali įvykti?“ Visų pirma vidinis atsinaujinimas – galime iš naujo pažvelgti į savo vertybes ir jas pasverti, galime paklausti savęs: „Ką man reiškia būti lietuviu ir kiek aš įnešu į mūsų visos tautos lobyną?“ Kai Bernardas Brazdžionis rašė „Šaukiu aš tautą, GPU užguitą“, buvo akivaizdu, kad reikia pabusti ir pasipriešinti konkrečiam priešui. Šiandieną jo nėra. Ačiū Dievui. Bet dažnai griaužia sunkiai įžiūrimas ir dar sunkiau įvardijamas priešas – abejingumas...

Minint Lietuvos šimtmetį mūsų krašte jau atsirado keletas naujų idėjų. Viena jų – Lietuviškos menės įkūrimas Seinų kunigų seminarijoje. Tai svarbus įvykis išsaugant šio krašto istoriją. Kita idėja, dar nespėjusi virsti tikrove – mintis Suvalkuose įkurti lietuvių švietimo ir kultūros centrą... Jei visi pasistengsim, tikrai pavyks! Eidami švęsti Lietuvos jubiliejaus užsukime prie Lietuvos savanorių ar partizanų kapų uždegti žvakučių!

Su gimtadieniu, LIETUVA! Su švente, LIETUVIAI!

Atkurtai
Lietuvai

Šimtmečio spalvos

DARIUS VILIMAS

Lietuvos valstybė švenčia gražų savo atkūrimo jubiliejų. Šimtas metų – daug ar mažai? Žvelgiant iš tūkstantmetės Lietuvos istorijos tai tėra dešimtoji jos dalis. Tačiau ši prasminga data – Vasario 16-oji leido mums laimėti ir Kovo 11-ąją, kuri nebūtų įmanoma be šimtmečio senumo įvykių.

Neapsigaukime – švenčiame valstybės atkūrimo, o ne sukūrimo šimtmetį. Nors pastaraisiais dešimtmečiais tarp kai kurių kaimynų kilo mada savintis Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę arba pasakoti apie savo valstybių „pagalbą“ tos LDK kultūros ar ekonomikos plėtotei, yra keletas kertinių faktų, su kuriais sunkoka diskutuoti mūsų oponentams (jei tik jie priima kultūringos ir argumentuotos diskusijos taisykles). Ką besakytų lietuvių kritikai, LDK buvo sukurta istorinės Lietuvos (dabartinė rytų Lietuva ir dalis vakarų Baltarusijos) žemėse, jos valdančioji dinastija buvo pagonys ir baltų kilmės, o visos vėliau prijungtos teritorijos, tiek baltiškos, tiek slaviškos, pakluso didžiojo kunigaikščio valdžiai. Naujoji valstybė, kryžiuočių spaudžiama iš vakarų ir šiaurės, o totorių iš pietų ir rytų, atlaikė karinius iššūkius ir sėkmingai kovojo su visais priešais. Po Mindaugo mirties ir vidinio nestabilumo metų LDK išlaikė savo tęstinumą, nesuiro ir nebuvo užkariauta, o Gediminaičių dinastijos valdovai davė pradžią vadinamiesiems Jogailaičiams, vienu metu valdžiusiems didelę centrinės Europos dalį (Lietuva, Lenkija, Vengrija, Čekija).

Mėgstama prikišti LDK valdžiusiai bajorų „tautai“, kad jie per keturis šimtus draugystės su Lenkija metų prarado savo kalbą, tapo svetimi gimtajam kraštui. Tai tik iš dalies teisingas teiginys. Praradus valstybingumą XVIII a. pabaigoje, po šimto metų jis atkurtas jau visiškai kitais pagrindais.

XIX a. didžiojoje Europos dalyje teisėtai vadinamas Tautų pavasariu, kai žlugus luominei santvarkai į istorijos areną išėjo trečiasis – nekilmingųjų – luomas. Valstybės imtos kurti tautiniu, ne dinastiniu ar luominiu pagrindu. Lietuvos atveju tai reiškė, kad iš pradžių Užnemunės, o po 1861 m. baudžios panaikinimo ir likusios Lietuvos valstiečiai, prakutę finansiškai, leido į mokslus savo vaikus. Tas mažytis mūsų inteligentijos būrelis per pusšimtį metų sugebėjo įvykdyti grandiozinį darbą – žadino ir pažadino lietuvių tautą. Regis, nėra kitos tokios tautos Europoje, kuriai vos per dvi kartas nuo baudžios panaikinimo (1861–1918) būtų pasisekę atkurti savo valstybę.

Lietuvių tautos atgimimas sukėlė ne tik aplinkinių tautų nuostabą, bet ir didelį pasipiktinimą. Rusijos imperija, persikūnijusi į bolševikinę SSRS, nenorėjo paleisti savo pavaldinių. Atsikūrusi Lenkija nesugebėjo suvokti lietuvių tautos noro vystytis be unijų. Piktavalių kėslų turėjo ir kaizerinė Vokietija. Pirmojo pasaulinio karo pabaigoje Lietuvai pavyko pasinaudoti didžiųjų kaimynų nesutarimais ir išlaviruoti audringoje geopolitikos jūroje. Ką besakytų tarpukario Lietuvos kritikai, to meto

ūkiniai ir kultūriniai pasiekimai yra ne tik išpūdingi, bet ir padėjo tautai psichologiškai atsispirti 50 metų sovietinei okupacijai. Taigi – davė mums dar vieną progą atgimti jau XX a. pabaigoje.

Kartais mėgstama parypuoti dėl neregėtos emigracijos ir dėl to kylančio krašto ištuštėjimo pavojaus. Grėsmė išsivaikščioti tikrai yra, tik ar nėra pernelyg sutirštintos spalvos? Juk beveik Lietuvos dydžio Latvijoje beliko ne visai du milijonai gyventojų, o 2/3 mūsų dydžio turinti Estija sėkmingai išsiverčia su 1,3 milijono gyventojų. Pesimistai kalba, kad tokių gyventojų nuostolių Lietuva nematė nuo didžiųjų karų ir marų (XVII a. vidurys–XVIII a. pradžia) laikų. Optimistai atšauna, kad nesame blogiausi – juk štai tik 5 % airių gyvena savo istorinėje tėvynėje, o visi kiti išsibarstė po visą pasaulį. Tiesa, kalba jie angliškai. Lietuvių migracija nuo XIX a. buvo irgi išpūdinga: trys bangos nuo XIX a. pabaigos iki 1944 m., keli šimtai tūkstančių žmonių. Tik kiek jos išliko iki šių dienų?

Šiandienos pasaulis su savo iššūkiais ir neregėtu pokyčių greičiu stebina ir stulbina. Kartu tai reikalauja greitų ir teisingų Lietuvos valdžios ir visų lietuvių sprendimų. Stebint dalies vadinamojo elito elgesį, darosi aišku, kad jie tikrai nesuvokia visos naujųjų problemų grėsmės ir jos sprendimo būdų. Todėl ir blaškomas tarp neregėto optimizmo (galime prisiminti jau juokingą Lietuvos–2030 programą) ir juodžiausio pesimizmo, skelbiant galimos Lietuvos valstybės pabaigos datą. Pasakojama apie išsivaikščiojančią Lietuvą, bet vos tik gyventojų padaugėja keliais šimtais, jau ir vėl trimituojama apie 4 mln. mūsų valstybės gyventojų tais pačiais 2030 m. Tuo pat metu keli žymiausi ekonomistai tikina piliečius, kad mūsų pragyvenimo lygis pavys Vakarų Europą po 12 metų.

Pavyti ir aplenksti! Kur tai girdėta? Ak taip – juk SSRS epochoje vėjoms

JAV, o N. Chruščiovas žadėjo, kad komunizmas bus pastatytas jau 1980 m. Kuo tai baigėsi, visi prisimename.

Savo atkurtosios valstybės šimtmetį Lietuva pasitinka ir džiugiai, ir su nerimu širdyje. Turbūt neapsiriktume pasakę, kad esame kiek sutrikę. XXI a. pradžia atnešė daugybę problemų, kurias turės spręsti ne tik Lietuvos ar Europos, bet ir viso pasaulio gyventojai. Daugelis klausytų – globalizacija, emigracija ir imigracija, gerovės kūrimas čia ar kitur, asmeninio ir geopolitinio saugumo jausmas, tautinės tapatybės išsaugojimo problema – atrodo bauginūs. Bet juos reikės kažkaip spręsti. Šventės greitai pasibaigs, o iššūkiai liks. Metų pradžioje rinktos idėjos Lietuvos šimtmečiui. Išrinktos trys. Ar jos tikrai aktualiausios? Siūloma pasiekti, kad mokytojų profesija vėl taptų prestižine. Kas dėl to ginčytusi? Tik ar bus ką mokyti? Kartu siūloma įteisinti dvigubą pilietybę. Gražu, bet ar logiška? Gal geriau skambėtų idėja stabdyti emigraciją? Turėtume džiaugtis siekiamybe suteikti dvigubą pilietybę visiems naujesiems emigrantams. Galėtume rodyti pirštais į gausias ir įtakingas žydų ar armėnų diasporas. Deja, lietuviams tokie palyginimai netinka, nes jie turbūt greičiausiai sutirpsta kitų tautų katileose. Kas tuo netiki, tepervaziuoja per senosios emigracijos gyventus JAV Pensilvanijos rajonus. Dažniausiai lietuviybės ženklai ten randami kapinių antkapuose. O juk dar prieš šimtmetį daugybės lietuvių ten gyventa keliolikoje miestų ir miestelių.

Siūlymas teikti jaunos šeimoms paskolas būstui ir siekis mažinti biurokratiją tėra antrinis siekinys. Jei valstybės gyventojų skaičiui sumažėjus trečdaliu biurokratų tik padaugėjo, tai reiškia, kad problema tikrai itin opi. Būstus jaunimui galima suteikti. Bet kas iš to, jei nėra darbo, o viską aplink gniuždo biurokratų arogancija? Jei socialinė atskirtis (skirtumas tarp turčių ir beturčių) po įstojimo

į ES ne sumažėjo, o padidėjo? Jei euro įvedimas sukėlė tik kainų šuolį, o ne žadėtą gerovės kilimą?

Apie tai jau pradeda kalbėti, bet kol kas svarbesni antraeiliai ir trečiaeiliai dalykai. Politikai pešasi ir rieja tarpusavyje, partijos skyla ir atiduodamos teisėsaugai. Salyje siaučia iš Holivudo nusiziūrėta isteriška tikro ar tariamo seksualinio priekabiavimo banga. Feministės reikalauja keisti tautos himno tekstą. Raštais ir protestais grumiasi jau pastatytų ar tik projektuojamų paminklų šalininkai. Valdžia žada kelti ir netgi truputį kelia algas, kurios vis tiek neprisiveja tolyn nubėgusių kainų...

Ar problema tik medžiaginė gerovė? Gal yra kitų, daug gilesnių ir svarbesnių, problemų? Ar tikrai tik pinigų žvangesys veja iš tėvynės dažną lietuvių? Ar naujųjų ponų ir valdininkų tyčiojimas iš paprastų žmonių nėra dažnas jų emigracijos akstinas? Ne jau aptingome tiek, kad drąsiausias žmogus šalyje šiandien yra paprasta vienuolė, nebijanti užduoti valdžiai nepatogių klausimų?

Lietuva švenčia savo atkūrimo šimtmetį. Švenčia kiek pompastiškai, bet nuoširdžiai. Turbūt nesuklysimė pasakę, kad robotas, vasario 14 d. prie Vyriausybės tuoksiantis seksualines mažumas, nėra svarbiausias šios šventės akcentas. Be tuščių, apsimestinių rūpesčių, turime daug daugiau spęstinų klausimų. Svarbiausia – išlikti tautai ir valstybei. Tai turi spręsti valdžia mums visiems padedant. Na, o jei ji nenorės ar nemokės to daryti, visada yra rinkimai. Tokia demokratijos esmė.

Išlikime. Būkime. Čia ir dabar. Ir rytoj. Ir ne kažkur kitur, kur yra ir sotesnis gardaus valgio šaukštas, ir didesnis aukso trupinys, kaip sakė dar V. Kudirka. Su Vasario 16-osios Šimtmečiu, mielieji. Sėkmės, tvirtybės ir Dievo palaimos visiems jūsų darbams! Tegyvuoja Lietuva ir lietuvių tauta!

Atkurtai
Lietuvai

Lietuviškumo metus Birštonas pasitiko iškėlęs milžinišką Trispalvę

Sveikatos ir harmonijos kurortas Birštonas 2018 metus ir valstybės šimtmečio pradžią paskelbė originaliai – danguje plevėsuojant 20 metrų Lietuvos valstybės Trispalvei bei skambant gyvai saksofonu atliekamai džiaz muzikai. Vėliavą į dangų pakėlė karšto oro balionas „Lietuva“.

„Tikiu, kad plevėsuojanti Trispalvė yra mūsų visų Laisvės, atsinaujinimo simbolis. Birštono bendruomenė džiaugiasi, kad Laisvę išreikšti galime ne tik kartu susiburdami, bet ir panaudodami labiausiai Birštono dvasių atspindinčius elementus: vaizduodami natūralią gamtą, oro balionus bei aukštus kultūros renginių standartus“, – teigė Birštono savivaldybės merė Nijolė Dirginčienė.

Anot vieno iš iniciatyvos

įgyvendintojų, jis dažnai sulaukia klausimų dėl oro baliono pavadinimo „Lituania“. Oreivis paaiškina, kad „Lituania“ yra lotyniškas šalies pavadinimo variantas, kuris vartojamas romanų kalbose: italų, ispanų, prancūzų, portugalų, rumunų. Oreivių klubas dažnai dalyvauja oro balionų renginiuose šiose šalyse, todėl vartoja tokį šalies pavadinimo variantą, mat jis yra lengviau suprantamas romanų kalbomis šnekančiose šalyse.

„Džiaugiuosi, kad oreivių klubas „Audenis“ galėjo prisidėti prie tokios prasmingos iniciatyvos. Neįsivaizduoju Birštono be karšto oro balionų, tad pakelti 20 m ilgio Lietuvos Trispalvę balionu – prasminga ir labai tinka Birštonui“, – teigė oreivių klubo „Audenis“ prezidentas Žydrūnas Kazlauskas.

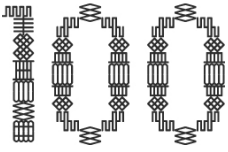
Jau ne pirmą kartą Seinų ir Punsko krašte apsilankė Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo – Kovo 11-osios akto signatarai Petras Giniotas ir Liudvikas Narcizas Rasimavičius. Šį kartą jie atžė ir prašė perduoti mūsų mokykloms naujai išleistą monografiją apie Lietuvos Respublikos Prezidentą Antaną Smetoną. Tai dar viena misija, kurią signatarai tyliai ir kantriai atlieka. Pasitaikius progai nusprendžiau juos pakalbinti ir paprasčiau pasidalinti mintimis apie Lietuvą. Sutarėme, kad artėjant Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo šimtmečiui prasminga būtų pakalbėti ne tik apie praeitį, bet visų pirma apie dabartį.

Petras Maksimavičius: Ar būna taip, kad prieina žmogus ir sako: „Kaip aš Jums pavydžiu, kad tada nebuvau Jūsų vietoje ir neteko man pasirašyti istorinio nepriklausomybės atkūrimo akto“? O gal kartais girdite, kad per Jus sugriovė kolūkius, pakilo kainos, padaugėjo Lietuvoje savizudybių, vyko nesąžininga privatizacija?..

Petras Giniotas: Tokių kategoriškų pasakymų nebūna, bet, be jokios abejonės, žmonės turi teisę vertinti mūsų nuveiktus darbus, taip pat kritikuoti. Tai visai normalu. Dažnai žmonių nuotaikas paveikia kasdienis gyvenimas, jų asmeniniai laimėjimai ar pralaimėjimai. Atsimenu, kada Sovietų Sąjunga įvedė Lietuvai ekonominę blokadą, aš kaip tik trumpam buvau grįžęs iš Vilniaus namo. Sutinku kaimyną, ir jis man sako: „Ką Jūs padarėte?!“ Jis paskelbtą Lietuvos nepriklausomybę suprato labai paprastai. Džiaugėsi ir rėmė mūsų siekius, bet kai jo statomam namui pritrūko statybinių medžiagų, suprato, kad nepriklausomybė turi savo kainą, kurią kiekvienam gali tekti mokėti. Bet visada buvo ir tie, kurie

Evaldo Virkečio nuotr.

Atkurtai
Lietuvai

Pokalbis apie Lietuvą

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

besąlygiškai mus rėmė. Jie tada nulėmė ir ateityje nulems Lietuvos likimą.

Liudvikas Narcizas Rasimavičius: *Galiu tik pritarti. Kai šiandien susitinkame su sąjūdiečiais, dalis jų kartais reiškia pretenzijas. Ir tada buvo tokių, kurie nenorėjo ir nėjo į Aukščiausiąją Tarybą, nors raginome juos prisijungti. Daliai žmonių patiko permainos, mitingai, susitikimai su gyventojais. Jiems patiko griauti seną sistemą, o „griauti“ tada daug ką reikėjo. Tačiau kai atėjo metas statyti, daliai jų šis darbas pasirodė neįdomus. Bet noriu pažymėti, jog jau daug metų neteko girdėti, kad kas nors viešai svarstyty, ar Lietuvos nepriklausomybės paskelbimas, ar kolūkių panaikinimas buvo klaida. Žinoma, ne viską iki galo pavyko gerai sutvarkyti. Net ir minėti kolūkiai buvo išardyti, bet jų vietoje greit atsirado dariniai, kurie dar kartais primena kolūkius, tik kitais pavadinimais.*

P. M.: *Kas lemia, kad žmogus nusprendžia būti aktyvus bendruomenės narys: atsitiktinumai, šeima, mokykla, charakterio bruožai? Šis klausimas aktualus ir Lenkijos lietuviams, kurie ieško būdų išsaugoti savo tautinę tapatybę.*

P. G.: *Aš pažįstu šeimas, kur vienas brolis mąsto vienaip, o kitas kitaip, nors tėvai juos abu auklėjo vienodai.*

Žinau pavyzdžių, kad po Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo net iširo šeimos, kadangi vyro ir žmonos politiniai įsitikinimai nesutapo. Mano tapatybei didžiausią įtaką darė tėvai, ypač motina. Ji man pasakodavo apie Lietuvą, pokario laikotarpį, tautinius simbolius. Visą šį žinių bagažą gavau namuose. Daug kas priklausė ir nuo mokytojų. Nepaisant sovietmečio, jie rasdavo būdų skatinti mokinių patriotiškumą, meilę Lietuvai. Sugebėjo perteikti tam tikras vertybes. Taigi mūsų tautinę tapatybę formuoja visų pirma tėvai ir mokytojai.

L. N. R.: *Ir tada, ir šiuo metu labai svarbi – lietuvių kalba. Ją reikia ne tik puoselėti, bet ir mylėti. Kodėl lietuviškumą išlaikė JAV, Vokietijoje, Australijoje ir kitur gyvenantys lietuviai? Tik per kalbą. Išeivijoje sukūrė savo organizacijas, leidyklas, turėjo lietuviškas pamaldas. Kalbos klausimas yra šventas dalykas. Lietuvių kultūra taip pat turi būti šventas dalykas. Tautinį tapatumą galima išsaugoti visų pirma per kalbą. Aš pokario vaikas. Prisimenu vokiečius, Lietuvos partizanus. Mus mokyklose dar mokė smetoninės Lietuvos mokytojai. Dar ir universitete buvo senoji dėstytojų karta. Gimiau tarnautojų šeimoje. Tėvas buvo mokytojas. Atsimenu,*

Iš kairės: LR konsulato Seinuose vadovas V. Stankevič, Kovo 11-osios akto signatarai L. N. Rasimavičius ir P. Giniotas Berznyko kapinėse 2017 m.

kad turėjo turtingą biblioteką. Visa tai ir nulėmė tolesnį mano gyvenimo kelią.

P. M.: Prisimenu 2013 m. Vasario 16-osios minėjimą Vilniuje. Iš Signatarų namų balkono kalbėjęs prof. Vytautas Landsbergis netikėtai paminėjo ir Seinų kraštą. Jis retorškai klausė, kaip minėsime nepriklausomybės šimtmetį, ar jo metu dar prisiminsime Seinus ir kitas Lietuvos etnines žemes. Taigi ar Lietuva dar galvoja apie už jos ribų, bet savose etninėse žemėse gyvenančius tautiečius? Ar neatrodo, kad tas domėjimasis vis labiau blėsta?

Kovo 11-osios akto signatarai su Vidugirių mokyklos direktore O. Samulevičiene. 2017 m.

L. N. R.: Šitai nulems geopolitiniai dalykai. Tai susiję su tuo, kaip ateityje atrodys Europos Sąjunga. Manau, kad daug kas, net Vokietija, jau pradeda suprasti, jog globalizacija nėra gerai. Kad reikėtų eiti nacionalinių valstybių stiprinimo link. Vokietijoje lemiamą žodį turėtų turėti vokiečiai, Prancūzijoje – prancūzas, Lenkijoje – lenkas, Lietuvoje – lietuvis ir t. t. Nacionalinės valstybės nėra kliūtis bendriems politiniams ir ekonominiams sprendimams.

P. M.: Tai ir tautinėms mažumoms tose valstybėse nebėliks vietos?

L. N. R.: Ne. Tautinės mažumos, kurios gyvena savo etninėse žemėse, išliks ir turi būti joms užtikrintos reikiamos sąlygos išsaugoti savo tapatybę. O kitos bendrijos turi turėti bendras teises, kokias turi visi piliečiai. Šiuo metu dažnai susiduriame su situacija, kai įvairios tautinės bendrijos reikalauja sau didesnių teisių, nei turi likusieji valstybės piliečiai.

P. M.: Pakalbėkime apie dabartinės politikos kokybę. Man atrodo, kad politikų, kurie 1990 m. tiesiogiai dalyvavo Lietuvos atkūrimo procese, įsitikinimai, bendravimo stilius buvo šiek tiek kitokie nei dabartinės, jaunesnės kartos. Bent man kartais susidaro įspūdis, kad šiandien daugiau dėmesio skiriama viešiesiems ryšiams, labiau rūpinamasi tuo, kaip „aš atrodysiu televizoriaus ekrane“, negu „ką naujo ir įdomaus pasiūlysiu“. Tai, žinoma, būdinga ne tik Lietuvos politikams.

P. G.: Gyvenimas keičiasi. Politikai Lietuvos etnines žemes dažniausiai prisimena artėjant rinkimams. Man atrodo, kad aktyvios politikos šioje srityje šiuo metu niekas nesiima. Dedamos pastangos palaikyti tai, kas jau sukurta, kas veikia. Matyt, taip bus ir ateityje. Tai taip pat nėra blogai. Seinuose veikia LR konsulas, lietuviška mokykla, „Lietuvių namai“. Bet kalbėti apie kokią nors atskirą politikos programą, manau, negalima. Ateityje daug ką lems Lietuvos ir Lenkijos

kontaktų kokybė ir intensyvumas. Pavyzdžiui, Baltarusijoje taip pat gyvena mūsų tautiečiai. Ten padėtis žymiai blogesnė. Be jokios abejonės, tą padėtį paveikia ir tai, kad Lietuvos ir Baltarusijos bendradarbiavimas labai ribotas. Kai nėra bendravimo, nukenčia ir tautiečiai. Todėl dažnai negirdime ministro pirmininko ar kitų aukštų Lietuvos pareigūnų kalbų apie Baltarusijoje gyvenančius lietuvius. Apie Seinų ir Punsko kraštą girdime žymiai dažniau. Lietuvos ir Lenkijos aukštų valdžios atstovų bendravimas priverčia dažniau prisiminti jus ir jūsų rūpesčius.

L. N. R.: Keičiasi požiūris į tautiškumą. Dabar vyrauja liberaliosios jėgos. Bandoma įtikinti, kad tautiškumas nederą prie liberalizmo, prie atviros visuomenės. Kodėl mes pradėjome pas jus dažniau atvažinėti? Mes pajutom, jog reikia atvažiuoti, parodyti, kad Lietuva jūsų neužmiršta. Taip manančiųjų yra ir daugiau. Veikia nevyriausybinių organizacijų, taip pat verslas stipriau pradeda remti tautines

idėjas. Tai rodo, kad kažkas tą darbą turi dirbti. Jei valstybės angažavimasis silpnėja, tai į pagalbą turi ateiti visuomenininkai...

P. G.: Politika tautiečių atžvilgiu labai priklauso nuo aktyvių santykių su ta valstybe, kurioje tautiečiai gyvena. Taip esą ir su Lenkija. Kai tie santykiai pašlyja, būna problemiška vykdyti ir kokią nors kryptingą politiką, spręsti čia gyvenančių lietuvių problemas. Žinoma, keičiasi politikų kartos. Tie, kurie 1990 m. aktyviai dalyvavo politikoje, dėl vyresnio amžiaus jau negali taip aktyviai reikštis, o jaunesnės kartos politikai kitaip žiūri į šiuos klausimus.

P. M.: Visuomenininkų iniciatyvų dažnai nematome, nes žiniasklaida retai apie tai kalba. Jie neturi patarėjų, atstovų spaudai ir pan. Noriu šiek tiek paliesti Lenkijos pavyzdį. Daug kas pripažįsta, kad Lenkijoje šiuo metu vyksta „revoliucija“. Į politiką atėjo tie žmonės, kurie ligi šiol buvo nustumti į šalį. Televizijos ekranuose stebime politikos apžvalgininkus, kurių ligi šiol net neįleisdavo į TV studiją. Dabar matome tą tikrą Lenkijos veidą, girdime nuomones, kurių anksčiau nebuvo leidžiama viešai reikšti. Ar Lietuva nesusiduria su panašiomis problemomis?

P. G.: Pažiūrėkime, kokia žiniasklaida vyrauja Lietuvoje. Čia daug komercijos. Be abejo, žiniasklaidos savininkai vykdo savo politiką. Manau, kad nėra gerai, kai verslas pernelyg užima žiniasklaidos rinką. Beveik nebeliko regioninių televizijų. Tai nėra gerai.

L. N. R.: Sutinku su šia nuomone, bet padėtis šiek tiek keičiasi. Atsiranda jau šioms toks vidurinis visuomenės sluoksnis. Jis gyvena

gana neblogai, bet jo tikslas nėra praturtėti. Šie visuomenės atstovai jau nori dalyvauti valdžioje, keisti šalį. Kol kas jie kuria visuomenines organizacijas. Todėl partijos taip pat turi pasitempti ir pradeda paisyti kylančios naujos politinės jėgos.

P. M.: Bet kai tas vidurinis sluoksnis susidurs su įvairiomis problemomis, tai nusivils ir emigruos iš Lietuvos.

L. N. R.: Ne. Emigracija nėra kaitalas be dugno. Šioje srityje taip pat vyksta įdomūs procesai. Labai daug ir tokių, kurie nesiruošia emigruoti, daug tokių, kurie ruošiasi grįžti ir jau grįžta.

P. G.: Aš abejoju statistika „išvažiuoja – grįžta“. Žurnalistai sako: „Pernai išvažiavo Marijampolės dydžio miestas.“ Skamba grėsmingai, bet taip nėra. Lietuviams būdinga emigracija. Smetoniškoje Lietuvoje lietuviai taip pat ją rinkdavosi. Yra daug priežasčių, kodėl žmonės emigruoja. Daug nulėmė politika žemės ūkyje. Didelių žemės plotų koncentracija kelių savininkų rankose, smulkiųjų ūkininkų nuštekinimas, švietimo problemos, neefektyvi perkvalifikavimo sistema ir kt.

P. M.: Nepaisant visų problemų, apie kurias kalbame, reikia pažymėti, kad nuo 1990 m. Lietuva labai daug pasiekė.

P. G.: Šį šimtmetį Lietuva sutinka tikrai sustiprėjusi. Gal emigracija tas nuotaikas šiek tiek gadina. Tačiau saugumo požiūriu, pragyvenimo lygiu, politinio stabilumo prasme Lietuva labai pažengė pirmyn. Eilinis žmogus gal nesusimąsto. Tačiau jeigu prisimintų, kaip jis gyveno sovietmečiu ir kaip tada Lietuva atrodė, manau, jam

nekiltų klausimų dėl šalies sėkmės. Mes, lietuviai, mėgstame save ir savo valstybę kritikuoti. Toks, matyt, mūsų tautinis charakteris, kuris neleidžia skleisti teigiamų naujienų. Aš džiaugiuosi, kad sutikdami nepriklausomybės 100-metį esame pakankamai saugūs ir laisvi.

L. N. R.: Turime išmokti pasižiūrėti į save ir į svetimus. Anksčiau buvo lyg ir gėda užsieniečius pasikviesti į Lietuvą. O dabar padėtis visai kita. Atvažiuoja prancūzai, ispanai, anglai ir žavisi Lietuvos gamta, sutvarkyta infrastruktūra, miestų ir gyvenviečių architektūra. Esame tikri europiečiai. Mūsų jaunimas yra neblogai išsilavinęs, moka užsienio kalbas, keliauja po pasaulį. Neseniai šimtmečio proga mes lankėmės visose Baltijos valstybėse. Buvome Helsinkyje, Taline, Rygoje.

P. M.: Ir kokių skirtumų pamatėte?

L. N. R.: Jokių skirtumų. Daug kur Lietuvoje žymiai gražiau ir tvarkingiau.

P. M.: O kaip bus po 20, 50 metų?

L. N. R.: Manau, kad daug kas priklausys nuo geopolitinės padėties. Mano manymu, Europos ir Lietuvos klausimas šiandien sprendžiamas Ukrainoje. Jeigu Ukraina pralaimės, laikui bėgant, ir mes pralaimėsime. Jeigu nenugalės savo oligarchų, bus blogai. Bet manau, kad taip nebus.

P. G.: Galime džiaugtis ir didžiuliais Lietuvos pasiekimais. Lietuva jau tapo modernia valstybe. Kai kuriais atvejais savo pažanga lenkia kaimynines valstybes.

P. M.: Dėkoju už pokalbį.

Nesigailiu sugrįžusi į gimtąjį kraštą

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Besibaigiant 2017-iesiems, gruodžio 17 d. Lenkijos lietuvių bendruomenės tarybos posėdžio metu buvo išrinkta nauja LLB valdyba. Jos pirmininke tapo Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė. Kalbamės su nauja pirmininke apie jos pomėgius, susidomėjimus, apie mūsų bendruomenę, jos prioritetus ir artimiausius planus.

Irena Gasperavičiūtė: Papasakok apie save: savo išsilavinimą, susidomėjimus, pomėgius.

Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė: Esu šito krašto vaikas. Baigiau Punsko pagrindinę mokyklą, vėliau

Punsko Kovo 11-osios lietuvių liciejų. Vytauto Didžiojo universitete studijavau menotyrą ir teatrologiją. Buvau Remigijaus ir Aldonos Gaškų stipendininkė. Vėliau įgijau Lietuvos edukologijos universitete teatro edukologijos magistrą. Prieš porą metų baigiau Mazovijos teatro ir šokio akademiją. Nors mano susidomėjimų ratas glaudžiai susijęs su profesija – teatru, turiu pripažinti, kad labai mėgstu ir kitas meno sritis: poeziją, kiną, domiuosi etnokultūra, tautosaka, istorija.

I. G.: Nuo kada dirbi Punsko lietuvių kultūros namuose?

J. M.-V.: *Jau 11 metų dirbu Punsko LKN. Nesigailiu sugrįžusi į gimtąjį kraštą. Kiek atsimenu, visada apie tai svajojau, nors ir sakoma, kad savam krašte pranašu nebūsi. Mano darbas man labai patinka. O kad kartais būna sudėtinga – tai kitas dalykas.*

I. G.: Dirbi Punske su keliomis teatro grupėmis, pasieki šioje srityje labai gerų rezultatų, ką rodo daugybė apdovanojimų, kvietimai važiuoti į užsienius su spektakliais. Kodėl teatras? Kuo jis Tave patraukė?

J. M.-V.: *Nuo mažens domėjausi teatru, visados žavėjausi scenos menu. Teatras yra tuo patrauklus, kad jis tarsi jungia keletą meno sričių. Ši profesija gali suteikti sparnus, džiaugsmo. Nuo pat pradžių keldavau sau kartelę. Dirbti pradėdau su vaikais, ir smagu, kai jie užauga, tada daugiausiai galima su jais padaryti. Dirbti su jaunimu yra įdomiausia, nors smagu ir su suaugusiais. Profesinių planų labai didelė amplitudė, norėčiau priaugti prie klasikos, bet kol kas nesiimu. Lietuvių literatūroje yra daug medžiagos, tinkančios dramaturgijai. Iki šiol savo darbe labai dažnai rinkdavau mūsų krašto kūrybą ir istoriją. Manau, būtina pirmiausiai pažinti save, savo aplinką. Mūsų krašte teatro tradicijos labai senos. Manau, jas būtina saugoti, išlaikyti ir perteikti.*

Lietuvos teatras yra vienas ryškiausių Europoje. Mėgėjų teatras irgi labai aukšto lygio, dalyvauja Europos masto renginiuose. Mokyklinis Lietuvos teatras taip pat

Iš kairės: J. Malinauskaitė-Vektorienė, T. Paransevičienė, A. Pečiulienė

Viena iš „100 akimirų Lietuvai“

dirba puikiai. Visa tai susiję – augina profesionalų teatrą. Žodžiu, mums, lietuviams, šioje srityje pasisekė. Nuo 2017 m. priklausau ir Lietuvos mėgėjų teatro sąjungos tarybai. Tikiuosi, kad tokiu būdu pavyks ne tik plėsti savo žinių spektrą, ugdyti ir auginti teatro žmones, bet ir atverti bendradarbiavimo vartus, užmegzti ryšius su kitais Lietuvos ir pasaulio lietuvių teatrais.

I. G.: Pakalbėkime apie mūsų lietuvių bendruomenę. Esi kilusi iš Punsko krašto, čia užaugai, čia dirbi, taigi puikiai pažįsti esamą padėtį. Kaip manai, kuo mūsų bendruomenė stipri?

J. M.-V.: Labai sudėtingas klausimas, nes turbūt lengviausiai visada vertinti ką nors stebint iš šalies. Privalumai – kad ir kaip juokingai skambėtų – vieningumas ir bendruomeniškumas. Nors taip dažnai kalbame apie mūsų bendruomenės susiskaldymą, tačiau tikiu, kad mes dar mokam susiburti. Kalbu ir apie mažas bendruomenes – kaimo, ansamblio ar mokyklos. Mes susitelkę mokam veikti, nepaisant asmeniškumų, ambicijų, apkalbų,

o kartais ir skirtingų interesų. Ir tai yra natūralu, neapsimesta, tikra. Manau, kad yra susiformavęs tam tikras tik mūsų bendruomenei būdingas mentalitetas. Jis net mokliškai įvardijamas – tai regioninis identitetas.

Gyvenimo mažoje, uždaroje visuomenėje yra ir plusų, ir minusų. Kartais kaimynas daugiau žino apie tavo gyvenimą nei tu pats. Tai, žinoma, erzina. Bet, kita vertus, dėl uždarumo, dėl to, kad kaimynui rūpi, kas dedasi pas kaimyną, galime jaustis saugesni – žinai, kad reikalui esant tau padės. Tai tam tikras paradoksas, bet tokia mūsų specifika. Reikėtų mums išmokti ne tik kritikuoti vieni kitus, bet ir priimti kritiką. Mes kartais daug sakom, bet ar mokam klausyti? Čia dar vienas retorinis klausimas.

Kartais pastebiu tam tikrą sustabarėjimą, sąstingį, bet gal per tai ilgiau išsaugomos tradicijos, identitetas. Sunku vienareikšmiai atsakyti į šį klausimą, kadangi visi pliusai turi savo minusus, ir atvirkščiai.

I. G.: Tačiau gal kiti dėl to pabėga?

pasirinko remti mūsų krašto studentus. Jie sakė, kad išvyko iš Lietuvos būdami jaunuoliai. Kai po 1990 m. grįžo, Lietuva jiems pasirodė labai pasikeitusi. O atvažiuavę į Punsko kraštą pasijuto taip, lyg būtų grįžę į tą Lietuvą, iš kurios išvyko. Pagal juos, šio krašto žmonės gali būti Lietuvai labai reikalingi. Visiškai sutinku su jų nuomone, bet ar mes visi pasvarstom, ką galime duoti Lietuvai – čia jau kitas klausimas. Imti lengviau nei duoti, o reikėtų išmokti ir viena, ir kita.

I. G.: Ar keičiasi tautinis sąmoningumas? Kas daro įtaką? Ar įmanoma keisti žmonių sąmonę?

J. M.-V.: Tautinis sąmoningumas atsiranda šeimoje. Po to jį ugdo mokykla, kultūros įstaigos, bažnyčia. Aplinka brandina, bet sąmoningumas turi atsirasti šeimoje. Kitaip nieko nebus. Kitaip mes svarstysim, ar vaikas turi eiti į Punsko licėjų, ar kur nors į lenkišką. Aišku, yra visokių žmonių. Juos veikia kosmopolitizmo bangos, trumpalaikės mados ar tam tikras vis labiau populiarėjantis egocentriškumas. Lenkijos politika labai veikia ir mūsų kraštą.

J. Malinauskaitė-Vektorienė (pirma iš dešinės) su Punsko klojimo teatru

Ar Lenkijoje stiprėjančios nacionalistinės nuotaikos sustiprins mūsų bendruomenę? Pamatysime. Gali atsitikti atvirkščiai: lietuviai pasiduos daugumos įtakai ar baimei ir greičiau nysisuks nuo savo šaknų.

I. G.: Ar Lenkijos lietuvių bendruomenė gali formuoti, stiprinti tautinį sąmoningumą?

J. M.-V.: Be abejo, Bendruomenė yra vienas iš įrankių, kurie formuoja. Pati organizacija neturi tokių veiksmingų tiesioginių priemonių kaip mokyklos, kultūros įstaigos ar bažnyčia. Tačiau ji gali telkti bendruomenę, bandyti ugdyti jaunų lyderių kartą. Mūsų bendruomenė labai maža, ir natūralu, kad daugėja mišrių šeimų. Taigi viena iš mūsų užduočių įtikinti mišrias šeimas, kad dvikalbis vaikų ugdyimas – vien tik pliusai. Ir tai mokslininkų įrodyta. Kitas aspektas – ryšių su Lietuva ir kitų kraštų lietuvių bendruomenėmis palaikymas. Bendruomenės užduotis – įsiklausyti į visuomenės problemas, poreikius ir kartu padėti tai spręsti.

I. G.: Kokie artimiausi veiklos planai?

J. M.-V.: Planų daug, bet yra tam tikri prioritetai. Vienas jų – įkurti Suvalkuose lietuvišką vaikų darželį ar mokyklą, ar kultūros centrą. O gal viską kartu. Turime pripažinti, kad iš mūsų vadinamojo Punsko–Seinų–Suvalkų trikampio ta paskutinė kraštinė atrodo pati silpniausia. Ją būtinai reikia stiprinti. Turiu viziją – pažįstu daug žmonių, įsivaizduoju, kaip tai galėtų atrodyti. Pažįstami suvalkiečiai man sako: „Kažką daryk, mes prisijungsim.“ Ar tai įmanoma? Laikas parodys.

Suvalkuose lietuvių daugėja. Kalbu ir apie Punsko ir Seinų krašto žmones, kurie ten įsikūrę ekonominių sumetimų vedami, ir apie Lietuvos lietuvius, kurie mokosi Suvalkų aukštesniojoje mokykloje, paskui susiranda čia darbą. Atidaromos ir lietuviškos parduotuvės. Suvalkuose gyvenantys lietuviai, kaip ir kiti piliečiai, moka mokesčius, todėl jiems priklauso tam tikros teisės.

Pati asmeniškai suskaičiuočiau apie 150 pažįstamų lietuvių

Suvalkuose. Manau, ten tikrai yra potencialas ir švietimo, ir kultūros centrui. Lieka tik klausimas – ar jiems to reikia? Ir čia dar viena užduotis LLB – ištirti poreikį ir bandyti jį patenkinti.

I. G.: Kaip planuojama švęsti Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 100-metį?

J. M.-V.: Prieš metus Meno fondo ART CLUB gretose gimė „100 akimirų LIETUVAI“ idėja. Ji buvo iškelta per LLB suvažiavimą. Pritarta tam, kad ši idėja būtų įgyvendinama platesniu mastu. Mūsų tikslas rinkti ir įamžinti visokias idėjas, rengti akcijas – netradicinius, neįprastus

renginius, skirtus Lietuvos 100-mečiui. Norime, kad atsirastų naujų šventimo, minėjimo formų. Sausio mėnesį pavyko surengti 11 akimirų. Mano svajonė – surengti jų 100, vėliau paruošti dideles kronikas. Vieną paliktume čia, šiame krašte, o kitą vaikai važiuodami pas prezidentę nuvežtų jai kaip dovaną. Daug kas labai entuziastingai pritarė šiai idėjai ir prisijungia. Labai dėl to dėjaugiuosi ir skatinu prisijungti visus, kas tik turi savą idėją Lietuvos 100-mečiui paminėti.

Tai ne viskas. Aišku, labai svarbios ir didelės iššiklės – Punske skulptūros atidengimas, koncertas, Lietuviškos menės atidarymas Seinų kunigų seminarijoje, šimtmečio koncertas Suvalkų kultūros centre. Balstogėje vyko M. K. Čiurlionio reprodukcijų parodos atidarymas, Varšuvoje Lietuvos 100-mečio minėjimą rengia LR ambasada. Dalyvausime Lietuvoje Dainų šventėje „Vardan tos...“ Liepos 1-oji skirta Pasaulio lietuvių bendruomenei. Kitomis dienomis mūsų ansambliai dalyvaus paskirose koncertinėse programose. Neabejoju, kad mūsų kraštas iškilmingai ir

garbingai atšvęs šią sukaktį. Visgi tai mūsų visų šventė.

I. G.: Daug įvairių planų...

J. M.-V.: Taip, metų pabaigoje norime paminėti Lenkijos lietuvių bendruomenės 25-metį. Manau, kad LLB trūksta visuomenėje matomumo. Šioje srityje norėčiau šiek tiek padirbėti. Taip pat norėčiau praplėsti Bendruomenės veiklos spektrą. Stengtis, kad mūsų balsas Pasaulio lietuvių bendruomenės forume būtų labiau girdimas. Juk pasaulio lietuviai – tai ne tik emigrantai, bet ir etninių žemių palikuonys.

I. G.: Kaip įsivaizduoji bendradarbiavimą su mokyklomis, kultūros įstaigomis?

J. M.-V.: Šiemet yra gera proga bendradarbiauti per tas 100-mečio akimirkas. Viena iš svarbių mūsų bendruomenės užduočių – šio krašto paveldo, istorijos išsaugojimas ir sklaida. Kultūros įstaigos ir organizacijos, sakyčiau, tai daro labai atsakingai.

Manau, kad mokyklų programose turėtų būti daugiau lietuvių literatūros kūrinių, atsirasti mūsų krašto istorijos elementų. Visų pirma reikia vaikams parodyti, ką turime. Lankyti savo krašte esančius muziejus. Nuvežti punskiečius į Seinų kunigų seminariją, į Berznyką, seiniškius į Punsko kleboniją, partizanų žuvimo vietą. Nereikia rinktis patogaus gyvenimo, o atsiminti, kad mes čia gyvendami atliekam tam tikrą misiją. Jei norime pasiekti tikslus, turime labai stengtis. Ir neužmiršti, kad tai mūsų išlikimo garantas.

I. G.: Praėjus 3 metų kadencijai, kada pasakytum, kad pasiekei tai, ką planavai?

J. M.-V.: Būčiau patenkinta, jeigu visa, apie ką kalbėjau, bent pajudėtų iš vietos, ypač Suvalkų kultūros ir švietimo centro kūrimo klausimas. Tai gana trumpas laiko tarpas ir ne viską įmanoma padaryti. Tačiau jei žengtumėme bent vieną žingsnį pirmyn – tai jau būtų daug. Tikiu, kad mūsų bendruomenė gali daug daugiau, negu padarome. Tuo tikėjimu ir tam tikru atsakomybės jausmu norėčiau užkrėsti ir kitus.

I. G.: Ar LLB ruošiasi dalyvauti savivaldybių rinkimuose?

J. M.-V.: Verta ir reikėtų, tada LLB balsas būtų girdimas. Beje, aš nesu politikė, tik žinau, kad mes neturėtume bijoti drąsiai reikšti savo nuomonę, nes tai daro įtaką mūsų gyvenimui. Turėtume nebijoti išsakyti savo poziciją įvairiais klausimais. Juk turime ir pareigas, ir teises. Pats Tautinių mažumų įstatymas tai garantuoja.

Turėtume jausti pareigą, daryti atsakingai ir sąmoningai tam tikrus dalykus, ypač tie, kas dirba įstai-gose, kurios veikia arba formuoja tautinį tapatumą. Turiu omeny ne

tik mokytojus ar kultūros darbuotojus, bet ir savivaldybių darbuotojus. Manau, kad ir verslininkai galėtų jausti atsakomybę ir turėti tiek geros valios, kad, pavyzdžiui, bent reklamą paruoštų taisyklinga lietuvių kalba.

I. G.: Ko norėtum palinkėti „Aušros“ skaitytojams atkurtos Lietuvos šimtmečio proga?

J. M.-V.: Vienybė težydi!!! Bran-ginkime tai, ką turime, ir saugokime savastį, perduokime ją ateinančioms kartoms. Lietuviybė – tai ne pasenęs slengas, ne biznis, ne prekybos ženklas, našta ar transparantas. Tai mūsų kasdienybė, tai mūsų šeima, kalba (beje, kaip dažnai pamirštame, jog tai viena seniausių pasaulio kalbų), tradicijos. Linkiu vienybės ir susiklausymo, sąmoningumo ir atsakomybės. Na ir džiaugsmo – juk vis dar esame: kalbame, dainuojame, meldžiamės lietuviškai.

I. G.: Ačiū už pokalbį. Linkiu sėkmės darbuose!

„Kregždė“ Pasvalyje – diplomų įteikimas

Ką mena Giluišgirio pakraštys?

BOŽENA BOBINIENĖ

Sustoju Giluišgirio pakraštyje, ant kalnelio Giluišių kaime, ir pažvelgiu į Lietuvos pusę, kur prieš gerą pusamžį dauboje stovėjo apleistos lenkų kareivinės, ir lyg girdžiu atsikėlusius ten gyventi Punsko krašto žmonių, jų vaikų klegesį, juoką, šūkavimus... Nepaisant sunkių sąlygų, didelio nuotolio nuo šios apylinkės centro – Punsko, čia, kad ir trumpam, rado užuovėją jauni žmonės, ieškantys galimybių dirbti, pradėti gyvenimą su ką tik surkurta šeima. Pokario realybė buvo sunki ypač tiems, kurie neturėjo nuosavos žemės, dėl įvairių priežasčių nepasiekė didelių mokslų, kurie privalėjo išeiti iš tėviškės, nes joje jau buvo išrinktas „gaspadorius“... Norint pasilikti savo krašte, reikėjo ieškoti kitos išeities. Ją siūlė Lenkijos socialistinė valdžia. Valdžia, kuri ne be pagrindo vietiniams atrodė įtartina. Tačiau nesant didelio pasirinkimo žmonės ėmėsi visko, kas įmanoma, kad išgyventų. Ėmė taip pat, valdžiai siūlant,

burtis į grupes, kad kartu, bendromis jėgomis apdirbtų valstybės „padovanotą“ žemę ir tokiu būdu pradėtų gyvenimą. Kaip paprastai būna – viskas turi savo pradžią ir savo pabaigą. Taip ir ši istorija: gimsta skausmuose, pradeda žengti pirmuosius žingsnius, suveši, sužydi, subręsta ir galiausiai – baigiasi. Šituo pasakojimu nesiekiu ko nors vertinti, smerkti ar ką nors įrodinėti arba teisinti. Tiesiog norisi, kad tų žmonių darbas ir pastangos nedingtų visiškai iš atminties.

Sunku įsivaizduoti, kaip atrodė mūsų krašto pasienio kaimai prieš I ir II pasaulinius karus. Pagal žmonių pasakojimus ir užrašus, juose virė gyvenimas, buvo daug sodybų, daug gyventojų. Imkim Vaičiuliškių ir aplinkinius kaimus. „Kronikose užrašyta, kad 1827 m. Giluišiuose gyveno 121, Trumpalyje – 120, o Trumpališkyje – 47 žmonės. Po 50 metų šiuose kaimuose gyventojų skaičius padidėjo apie 50 %. [...] Po I-ojo pasaulinio karo gyventojų skaičius,

palyginus su 1880 m., sumažėjo apie 35 %. Gyventojų išretėjimo priežastis, aišku, buvo pokario pirmaisiais metais susidariusios sąlygos. Tuo laiku Vaičiuliškėse [...] buvo 25 dūmai. Šiose šeimose pagal 1921 m. sąrašą gyveno 142 žmonės. [...] visos šeimos buvo lietuviškos. Vokiečių okupacinė valdžia 1941 m. daugumą šių kaimų gyventojų iškeitė į Tarybų Sąjungos folksdoičius. Iš Vaičiuliškių išvyko pusė šeimų, Giluišiuose liko 2 šeimos, Trumpališkėse – 1 šeima. Taip ištuštėjus kraštui, kai kuriuose ūkiuose apsigyveno kitos šeimos, o tuščias sodybas vokiečiai nugriovė. Trumpališkių kaimas nustojo egzistavęs ir buvo priskirtas prie Giluišių. [...] Giluišiuose iš prieškarinių šeimų išliko dvi: Koliai ir Vilkeliai, o Trumpališkių Viganauskai, atėjus žentui, pasikeitė į Lukoševičius. Giluišiuose apsigyveno 1 lenkiška šeima. [...] Mažiausia šeimų kaita įvyko, palyginus su prieškario laikais, Trumpalyje. [...]“ (Jonas Pajaujis „Seinijos gyventojai ir gyvenvietės“, informacija surinkta 1979 metais).

Dauguma žmonių, išėjusių 1941 m. į Lietuvą, nesugrįžo. Buvo ir tokių, kuriems teko išvykti į Lenkijos gilumą. Tokiu būdu, pasibaigus karui 1945 m., atsirado daug nenaudojamų laukų, kurie perėjo valdžios žinion – į Valstybinį žemės fondą. Vietiniai ūkininkai ją nuomojo arba tiesiog naudojo be sutarčių. Tačiau buvo ir tokių plotų, kurių nieks neįstengė ar net nenorėjo apdirbti. Dėl to nuo 1947 ar 1948 m. ūkininkus pradėta skatinti, raginti organizuotis į bendroves, vadinamas žemės

Boženos Bobinienės nuotr.

Vieta, kur, galima sakyti, viskas prasidėjo. Prieš daugiau kaip pusamžį čia, kareivinėse, gyveno Trumpalio kolūkio pradininkų šeimos. Dabar nelikę tų praėjusių laikų nei ženklų.

Iš O. ir A. Bobinų šeimos albumo

Giluišiai apie 1960-uosius metus. Motociklu važiuoja Antanas Bobinas

ūkių produkcijos kooperatyvais. Tai darė Darbininkų partijos (PZPR) veikėjai ir administracijos darbuotojai, daugiausia – partijos nariai.

Lenkijoje komunistinės-socialistinės santvarkos veikėjų sumanymu norėta įtraukti į bendroves ir individualius ūkius. Siekdama juos palaužti, tuometinė valdžia privačius ūkininkus apkraudavo dideliais mokesčiais, duoklėmis: į valstybinius sandėlius reikėjo pristatyti atitinkamą javų, bulvių, gyvulių mėsos kiekį. Dėl to ūkininkai nebuvo linkę turėti daug žemės, nes proporcingai didėjo ir duoklės, o jei kas laiku neatsiskaitydavo su valdžia – tekdavo ir kalėjime patupėti. Šitaip spaudžiami, žmonės apsisprendavo stoti į kolūkius. Partijos aktyvistai važinėjo po kaimus, kvietė į susirinkimus, pasakojo visiems, kad kartu bus lengviau ūkininkauti. Bendrovės, kitaip kooperatyvai (mūsų krašte juos dažniausiai vadino kolūkiais ar kolchozais), buvo suorganizuotos Ožkiniuose, Kampuočiuose, Agurkiuose, Peleliuose, Trumpalyje... Joms, be individualių ūkininkų įnašo, dar buvo perduoti ir Valstybinio žemės fondo nenaudojami žemės plotai. Tačiau po kelerių metų dauguma tokių kolūkių suiro, nes žmonės nepriprato kartu

ūkininkauti, jie buvo linkę atsiimti savo žemę ir šiaip ar taip – verstis savarankiškai. Nesuiro tik Trumpalio ir Pelelių kolūkiai, nes bendrovių valdose vyravo žemė, gauta ne iš individualių ūkininkų, o iš Valstybinio žemės fondo. Jie liko tik su valdiška, iš Valstybinio žemės fondo gauta žeme. Dirbti kolūkyje pasiliko

tie, kurie neturėjo nuosavos žemės (vadinamieji bežemiai), daugiausia – jaunos šeimos. Šitaip atsirado Trumpalio kolūkis, apie kurį ir bus šis pasakojimas.

Sugrįžkime vėl į Giluišgirio pakraštį Giluišių kaime. Ten, prie pat Lenkijos ir Lietuvos sienos, apie 1945 m. lenkai pastatė Pasienio apsaugos kariuomenės (WOP) užkardą. Analizuojant to laikmečio WOP organizacinę schemą, šita užkarda (vietinių vadinta „stražnica“) nebuvo labai reikšminga, joje galėjo būti apie 18 kareivių ir keli karininkai. Po kelerių metų panašios užkardos buvo dar labiau nuvertintos, kareiviai iškelti, o pastatai liko tušti. Kompleksą sudarė pastatas kareiviams (kareivinės), ūkinis pastatas – arklidė ir mūrinis karininkų pastatas, kuriame laisvai galėjo apsigyventi kelios šeimos. Apie 1959 metus įsteigtos Trumpalio bendrovės (kolūkio) darbininkai su savo šeimomis apsigyveno būtent čia. Vėliau, apie 1980 m., tie pastatai dėl blogos būklės buvo sugriauti, o žmonės persikėlė gyventi į naujus

Iš O. ir A. Bobinų šeimos albumo

Giluišių gyventojai. Iš kairės pirmoje eilėje Krakauskų vaikas, neatpažintas (tupi), Stasys Bobinas, Danutė Šidlauskaitė, Valė Bobinaitė; antroje eilėje: Antanas Bobinas (sėdi), Jonas Bobinas, Vitas Šidlauskas, Petras Bobinas, Romas Bobinas, Onutė Šidlauskaitė; trečioje eilėje: Šidlauskas, Vitas Krakauskas, Onutė Bobininė, Irena Vyšniauskienė, Magdalena Krakauskienė, Bronė Šidlauskienė, Angelė ir Juozas Sorokai

būstus, pastatytus Vaičiuliškėse.

Trumpalio kolūkio – „kooperatinio ūkio steigėjai buvo: Petras ir Klemensas Paškevičiai (vietiniai sako: Sposkevičiai), Antanas Bobinas, Stanisław Andrejuk, Józef Radziwiłowicz, Juozas Lukoševičius ir Klemensas Aleksa. Iki 1963 m. ūkiui vadovavo inž. Klemensas Jurkūnas, o nuo 1963 m. – Jonas Benas Grigutis“ (Jonas Pajaujis „Seinijos gyventojai ir gyvenvietės“, informacija surinkta 1979 metais). Kolūkyje pradėjo dirbti apie 12 narių – 6 jaunos šeimos. Visi bežemiai. O kolūkis tuomet turėjo 120 ha žemės. Kiekvienai kolūkiečių šeimai – nariams, pagal statutą, buvo skirti sklypai po 60 arų.

Bendrovės veikė pagal Seimo patvirtintus įstatus, vadinamus Kooperatyvų teise. Jų pagrindu buvo sudarytas ir kolūkio narių patvirtintas statutas bei vidaus reglamentas. Šiais dokumentais rėmėsi visa kolūkio veikla, kurią stebėjo ir prižiūrėjo aukštesnė valdžia – Vaivadijos žemės ūkio produkcijos kooperatyvų sąjunga Balstogėje. Dalinai šia veikla buvo suinteresuota ir Seinų valdžia – Apskrities nacionalinės tarybos Žemės ūkio ir miškininkystės skyrius.

(Bus daugiau)

Antanas Bobinas Giluišiuose apie 1957–58 m.

2017 metai Seinų valsčiuje

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

Paklausiau Seinų valsčiaus viršaitį Darių Adomą Lastauską, kaip praėjo 2017 metai.

Darius Adomas Lastauskas: Rūpi ūkių padėtis. Šaltoka ir drėgna, lietinga buvo vasara, rudenio ne kitoks. Padėjome ūkininkams dėl vėtrų nuverstų stogų (nuostolius atlygino ir valstybė), lietaus pertekliaus, nualintiems ūkiams skyrėme vienkartinę pašalpas. Dėl lietaus pertekliaus sunkūs buvo metai, nesisekė sienus gerus surinkti, javus. O rugpjūčio 12 d. siautė baisus viesulas Seinų valsčiuje – nugriovė vieną pastatą, troboms nukėlė stogus. Žiemą laukų ilgai neužklojo sniego danga, tai taip pat negerai. Kiek neišmirko, tai gali šaknys iššalti ir pavasarį tas vietas reikės vėl atsėti vasarą.

Tik šių metų sausio mėnesį pašalo ir prasidėjo tikra žiema. Nors laukai gražiai pabalę, bet ne visi pasėliai ilsisi po sniego danga. Daug kur dirvos buvo įmirkusios, o antrąją sausio savaitę pliki laukai užšalo. Kaip visa tai gali paveikti žieminius pasėlius, kitus žiemojančius augalus?

Vietomis pasėliai gražiai atrodo, tankūs, bet kaip bus toliau, sunku prognozuoti. Viskas paaiškės sulaukus pavasario, tada įsitikinsime, ar tikrai žieminiai rugiai, kvietrugiai ir kviečiai neišretėję.

Užpernai buvo blogi metai, pernai – dar blogesni, o kokie bus metai žemdirbiams šiemet, dar neaišku. Tikimasi, kad žieminiai pasėliai

neiššals. Sniego danga saugo nuo vėjo, kuris džioviną, ir šalčio, kuris šaldo daigus.

Jeigu dabar laukuose, kur nėra sniego, paspaustų stipresnis nei 10 laipsnių šaltis, pavasariop vaizdas būtų labai liūdnas. Jau ir taip dėl drėgmės pertekliaus žieminiai pasėliai mūsų krašte šiemet labai silpni, kai kur įmerkti supelijo ir bus gryna.

2017 m. gruodį surengėme valsčiuje paskutinę tų metų sesiją – darbuotojų, tarėjų ir seniūnų susitikimą. Aptarę reikalus, pasidalijom kalėdaičiais ir linkėjimais. Linkėjom viens kitam gerumo, sveikatos ir kad kuo daugiau darbų kitais metais atliktume.

Eugenija Pakutkienė: O kas jau atlikta?

D. A. L.: Sesijoje aptarėm įvykdytus darbus ir buvo išsakyti ateinančių metų planai. Aptarta valsčiaus biudžetą 2018 m.: kelių remontui, mokyklų išlaikymui, apšildymui ir kt. Pernai nemažai kelių taisyta ir asfaltuota (20 kilometrų), ir žvyruota. Remontuotas Aradnykų kelias ir žiedas sykiu su Seinų apskritimi. Atliktas remontas Bubelių gaisrinėje.

Rūpinamės mokyklų išlaikymu, jų apšildymu. Kompiuterių nemažai nupirka. Abi dabar aštuonmetės (įgyvendinant švietimo reformą atsirado septinta klasė, o kitais metais bus dar ir aštunta) Seinų valsčiaus Pockūnų ir Krasnavo mokyklos

Seinų valsčiaus viršaitis D. A. Lastauskas (pirmas iš kairės), „Žiburio“ mokykloje 2015 m.

buvo apšildytos 20 cm išorės sienų šilumos izoliacija, stogui apšildyti panaudota taip pat šilumos izoliacija. Ji ne tik sulaiko šilumą patalpoje, bet ir vasarą neleidžia per daug įkaisti. Nupirkom žemės sporto salei ir aikštei prie Pockūnų mokyklos (planuojame, kad jos bus skirtos ir mokiniams, ir suaugusiesiems) ir ruošiame dokumentaciją.

Turime mokiniams vežioti (nuvežti į pamokas ir parvežti namo) penkis autobusus. Sporto salė Krasnavo mokykloje tinkamai atnaujinta, vaikų darželyje gražu, koridoriai erdvūs, informatikos salėje naujos grindys.

Pateikėme nemažai projektų ir šiais metais. Glaudžiai bendradarbiaujame su Punsko valsčiumi ir Lazdijais – geriamu meru Artūru Margeliu. Tikimės, kad bus galimybė kartu pasinaudoti ES lėšomis. Lazdijų savivaldybė nuo anksčiau bendradarbiauja su Baltarusija. Pavyko kartu pateikti trijų valstybių projektą. Kelius toliau tvarkyti žadame su Seinų apskritimi.

E. P.: Kaip sekėsi ūkininkams?

D. A. L.: Labai sunku buvo žiūrėti į pievas ir javų laukus per rugiapjūtę ir rudenio. Dėl lietaus negalėjo kai kur įvažiuoti mašinos ir nukirsti nei javų, nei vėliau kukurūzų. Tad Seinų valsčius teikė paraišką dėl ūkininkų patirtų nuostolių (kaip 2015 metais dėl sausros padarinių). Komisija greit įvertino žalą ir mūsų valsčiaus ūkiams buvo skirtos pašalpos.

E. P.: Ką numatyta atlikti šiemet?

D. A. L.: Planuojame 2018 m. mažinti ūkininkams mokesčius, nes nestabilios kainos kelia baimę. Subūrėm ūkininkų, seniūnų ir valsčiaus darbuotojų komandą. Jie kartu veiks, kaups savo aplinkoje išsakytas mintis, rūpesčius, kartu ieškosime sprendimų.

Vėl sumažėjo karvių ir kiaulių augintojų, o padaugėjo mėsinių galvijų. Mat sumažėjusios pieno supirkimo kainos, mažos kiaulienos kainos, kitos nesėkmės kai ką priverstė imtis kitokio, pelningesnio, verslo.

Seinų valsčiaus biudžetas šiek tiek geresnis. Žmonių materialinė

padėtis pagerėjo dėl programos „500+“, kuria jie patenkinti. Asociacija iš Olandijos toliau atsiunčia aprangos, vaistų nepasiturinčioms šeimoms. Šiemet vėl 40 mūsų valsčiaus mokinių vyks į Olandiją.

E. P.: Žmonių visada pas Jus matyti, daug kas užėina turėdami klausimų, neaiškumų...

D. A. L.: Stengiuosi dirbti kuo geriausiai. Daugeliui ūkininkų padedam pagal išgales pildyti paraišką, kad gautų paramą ūkiui plėsti, mašinoms pirkti. ES lėšos davė geresnę techniką, dėl ko galima greičiau ir geriau atlikti darbus. Blogai, kad ūkininkai negali parduoti savo produkcijos tinkama kaina, kad už savo darbą negauna geros kainos. Reikia toliau ieškoti investuotojų. Tariamės, kaip paskatinti, kad kas nors ryžtųsi atidaryti vietoje gamyklas mėsai, pienui, javui, bulvėms (iškart nuo lauko) perdirbti ir parduoti. Dideli ūkininkai ima brangius pašarus, papildus gyvuliams iš tolimų vietų ar kraštų, o jei būtų vietoje gaminami – įkainiai mažėtų.

Išvis be bendradarbiavimo šiais laikais sunku ką padaryti. Kuriname planus ir su artimiausiais valsčiais. Numatėme nemažai kelių, pateiktos deklaracijos.

Investuotojai norėjo aukštesnėse vietose statyti vėjo jėgaines, saulės kolektorius, bet ūkininkai protestavo ir mūsų valsčius nepritarė, todėl atsisakyta.

Marinave ir Sumave rengiama fotovoltaika. Pateiktas projektas dėl biodujų jėgainės 500–600 ha. Ūkininkai galėtų parduoti gyvulių mėšlą, taip būtų gaminama elektros srovė ir šiluma. Tokie ūkiai turėtų užtikrintas pajamas iš mėšlo – biodujų.

E. P.: Ačiū už pokalbį.

Senelių diena Punsko darželyje

VIDA JOLANTA STANKEVIČIENĖ

Šių metų sausio 18 ir 19 dienomis Punsko savivaldybės vaikų darželyje tradiciškai vyko graži ir iškilminga Senelių šventė. Seneliai ir močiutės – vieni svarbiausių žmonių gyvenime. Tad ši šventė anūkams viena iš laukiamiausių. Tuomet visas dėmesys skiriamas mylimiems seneliams. Anūkėliai savo meilę atskleidžia dainuodami, šokdami ir deklamuodami eilėraščius.

Visi vaikučiai jau nuo vėlyvo rudens ruošėsi šiam iškilmingam renginiui. Mokėsi dainelių, eilėraščių ir šokių. Kiekvieną grupę ruošė auklėtojos. Kadangi šventė susilaukia didelio būrio svečių, ji vyksta dvi dienas. Vaikučiai nekantriai jos laukia. Jau nuo pat ryto žiūri pro langus ir duris, ar neateina į darželį mylimi seneliai.

Prieš šventę visi kruopščiai dirbo, ruošdami savo mažytėmis, bet vikriomis rankomis seneliams dovanėles. Kiekvienais metais auklėtojos stengiasi, kad jos būtų įdomios, spalvotos ir džiugintų. Žinoma, tokie savarankiškai pagaminti daiktai teikia artimesiems daug džiaugsmo.

Šventės pradžioje garbingus svečius sveikino darželio direktorė Alicija

Valinčienė. Visi vaikučiai ir mokytojos sugiedojo „Ilgiausių metų“. Vaikų pasirodymai dvelkė pagarba mylimiems seneliams, o nušvitę senelių veidai, garsūs plojimai bei viena kita tyliai nubraukta džiaugsmo ašara bylojo, kaip jie didžiuojasi savo mažaisiais anūkėliais. Mūsų auklėtiniams tai pamoka, kaip reikia gerbti, mylėti savo senelius ir vyresnius žmones.

Vėliau visi su savo seneliais išisklaidė po sales, kur anūkėliai pasveikino ir įteikė pačių paruoštas dovanėles. Koridoriuje laukė saldžios

vaišės ir kava bei arbata. Vaisintasi ir bendrauta.

Šventė neapsiėjo ir be dzūkiškos dainos. Mielai dainuota ir linguota. Senelių veiduose švytėjo džiaugsmas ir laimė.

Manau, kad ši šventė yra labai reikalinga, nes svarbu ugdyti vaikų teigiamą požiūrį ir pagarbą vyresniajai kartai. Vaikai tikrai myli savo senelius, gerbia juos. Tai parodo kiekvienais metais rengdami šventę, kuri jau tapo darželio tradicija. Minėta diena ypatinga ir seneliams, kadangi anūakai parodo jiems savo meilę, dėkingumą. Kiekvienas vaikas šią dieną didžiuojasi seneliais ir nori kuo nuostabiau šiai išreikšti. Anūkams tai turbūt geriausia galimybė įvertinti ir su pasididžiavimu parodyti draugams savo mylimus senelius.

Renginio metu visų nuotaika buvo labai gera, netrūko juoko, šypsenu, sveikinimų ir apsikabinimų. Tikimės, kad šventė ilgai išliks senelių atmintyje, o jaunoji karta stengsis džiuginti juos kiekvieną dieną. Juk „kaip gera prisiglausti prie gerų, šiltų senelių rankų“...

Senelių diena Punsko mokykloje

DALIA MAKUSKIENĖ

Punsko pagrindinėje mokykloje gyvuoja graži tradicija – minėti Senelių dieną. Sausio 17-ąją ketvirtokai pakvietė senelius į šią gražią kasmetinę šventę. Norėta išreikšti padėką už jų rūpestingą meilę anūkam.

Atskubėjusiems seneliams mokiniai savo meilę atskleidė dainuodami, deklamodami eilėraščius, grodami įvairiais instrumentais, šokdami. Vaikų pasirodymas dvelkė pagarba mylimiems seneliams, o nušvitę senelių veidai, garsūs plojimai bylojo, kaip jie didžiuojasi

savo mažaisiais anūkeliais. Įdomumo šventei suteikė vienos močiutės

sekama pasakaitė ir bendra daina. Mokiniai įteikė brangiesiems svečiams savo rankų darbo dovanėles.

Po šventinio koncerto seneliai, susėdę prie stalo, gurkšnodami arbatą dalinosi įspūdžiais, džiaugėsi dėmesiu ir gražiu bendravimu. Viso renginio metu visų nuotaika buvo labai gera, netrūko juoko, šypsenų, džiaugsmo akimirčių. Tikimės, kad šventė ilgai išliks senelių atmintyje, o jų anūkai stengsis džiuginti mylimus senelius kiekvieną dieną.

Vidos Uzdlifienės nuotr.

Vidos Uzdlifienės nuotr.

Prelatas Kazimieras Steponas Šaulys – Vasario 16-osios akto signataras

ALGIMANTAS KATILIUS

Kazimieras Steponas Šaulys gimė 1872 m. sausio 16 d. (pagal naująjį Grigaliaus kalendorių – 28 d.) Stemplių kaime, Švėkšnos valsčiuje, Raseinių apskrityje (dabar Šilutės r.). Tą pačią dieną Švėkšnos šv. apaštalo Jokūbo bažnyčioje altaristo Pranciškaus Šaulevičiaus buvo pakrikštytas. K. S. Šaulio tėvai ūkininkai. Tėvas buvo apsišvietęs, lankęs paparinę mokyklą. Namuose buvę lietuviškų knygų, tarp jų vysk. Motiejaus Valančiaus ir Naujasis Testamentas.

Apie K. S. Šaulio vaikystę turime nedaug žinių. Yra išlikę pasakojimų, kad pirmiausia namuose jis prie močiutės ratelio išmoko lietuviškai skaityti ir prieš stodamas į pradžios mokyklą jau buvo skaitęs kai kurias vyskupo M. Valančiaus knygeles. Pradžios mokyklą lankė Švėkšnoje. Toji mokykla, kaip ir visos to meto Lietuvoje, buvo rusiška, mokytojai – rusų tautybės. Tiesa, išimtis buvo daroma tikybos pamokoms – katalikų vaikai mokytis lietuviškai (žemaitiškai). Tikybos turėjo mokytis iš rusišku raidynu išspausdintų vadovėlių, bet, kaip rašo pats K. S. Šaulys, „vadovėlių nei knygų nebuvo, o kunigas sakydavo: „Mano lūpos – jūsų knyga“. Knygos ir tikybos vadovėliai, atspausdinti rusų raidėmis ar rusų kalba, buvo brukami mokiniams, bet mokiniai jų neskaitė, bijojo jų kaip nuodėmės“.

Pradžios mokyklą K. S. Šaulys baigė su pagyrimu ir be egzaminų buvo priimtas į Palangos progimnaziją.

Čia taip pat mokyta rusų kalba. Nepaisant to, šią progimnaziją baigė ne vienas Lietuvai nusipelnęs asmuo. Progimnazijoje K. S. Šaulys taip pat mokėsi gerai. Baigimo atestate visi dalykai įvertinti penketais. Keturių klasių baigimas tuo metu atverdavo kelią stoti į kunigų seminariją. Nemažai Palangos absolventų pasirinkdavo joje mokslą. Šiuo keliu pasuko ir K. S. Šaulys. Jis įstojo į Žemaičių (Telšių) vyskupijos kunigų seminariją Kaune. Čia jo mokslo draugas buvo kitas būsimas Vasario 16-osios akto signataras Alfonsas Petrulis. Seminarijos rektorius buvo prelatas, teologijos magistras, būsimasis vyskupas Gasparas Feliksas Cirtautas. Iš seminarijos profesorių giliausią įspūdį K. S. Šauliui paliko moralinės teologijos ir homiletikos dėstytojas, teologijos magistras Kazimieras Jaunius. Šis profesorius homiletikos kurse dėstė lietuvių kalbą. Klierikams didelį įspūdį darė neilgai seminarijoje dėstęs Jonas Mačiulis-Maironis. Tuo metu seminarijos klierikai jau buvo įsitraukę į slaptą lituanistinę veiklą. Ar klierikas K. S. Šaulys dalyvavo šioje veikloje, neturime duomenų. Tačiau žinant vėlesnę lietuvišką veiklą, galima spėti, kad K. S. Šaulys nebuvo abejingas tautinėms idėjoms. Mokslas kunigų seminarijoje tuomet trukdavo ketverius metus.

Kunigų seminariją K. S. Šaulys baigė 1895 m. Jis čia taip pat mokėsi gerai ir kaip gabus klierikas gavo stipendiją studijuoti tuomet vienintelėje visoje Rusijos imperijoje katalikų

dvasininkų aukštojoje mokykloje – Sankt Peterburgo imperatoriškoje dvasinėje akademijoje. K. S. Šaulio buvimo Sankt Peterburgo dvasinėje akademijoje metais čia studijavo vyskupas Pranciškus Būčys, su kuriuo jis gyveno viename kambaryje, tame pačiame kurse buvo arkivyskupas, palaimintasis Jurgis Matulaitis, vyskupas Juozapas Kukta, kursu aukščiau studijavo prelatas Povilas Januševičius, kursu žemiau arkivyskupas Juozapas Skvireckas. Apie studijas daug autentiškų liudijimų neturime. Tačiau pats K. S. Šaulys yra parašęs atsiminimus apie savo studijų draugą J. Matulaitį. Šie atsiminimai parašyti vykstant J. Matulaičio beatifikacijos bylai. J. Matulaitį K. S. Šaulys matydavo paskaitose, koplyčioje, refektorijuje. Kartais K. S. Šauliui tekdavo pabūti su J. Matulaičiu kartu rekreacijos metu ar pasivaikščioti akademijos sode. Tai atsitikdavo dažnai, nes pabendrauti su juo norėdavo ir kiti akademijos studentai.

Akademijos studentams J. Matulaitis darė rimto, išmintingo, mylinčio mokslą, išsilavinusio, patrauklaus ir pamaldaus studento įspūdį. K. S. Šaulys su J. Matulaičiu vaikščiodami ar būdami vienudu kalbėdavo apie lietuvių kalbą, istoriją, literatūrą. J. Matulaitis mėgo Kristijono Donelaičio poeziją ir nemažai mokėjo atmintinai. Gerai mokėjo lietuvių kalbą, bet K. S. Šaulį laikė didesniu kalbos žinovu, nes jis Kauno kunigų seminarijoje klausė prof. K. Jauniaus paskaitų, o pačiam teko mokytis

Iš Lietuvos nacionalinio muziejaus

svetimame krašte. K. S. Šaulys prisiminė, kad kalbėdamas su J. Matulaičiu visada būdavo patenkintas ir pabendračius su juo pasilikdavo malonus įspūdis. Šiuos J. Matulaičio bruožus iš laiko perspektyvos vertino taip: „jau anuomet būsimojo Dievo Tarno elgimasis, gyvenimas turėjo savyje tikro krikščioniško šventumo pobūdį“. Papildydamas J. Matulaičio charakteristiką, K. S. Šaulys prisiminė: „Nuo pirmos susipažinimo valandos mes, jo draugai, pajutome pagauti didelės jo inteligencijos, nepaprastų gabumų ir dvasios kilnumo. Draugų tarpe jis tuojau laimėjo pirmą vietą. Tylus, nepaprastai darbštus, draugiškas, degęs Dievo meilės ugnimi, patraukė mūsų širdis.“

Akademiją K. S. Šaulys baigė „su ypatingu pagyrimu“ ir gavo teologijos magistro laipsnį. Kunigo šventimus suteikė Žemaičių vyskupas M. L. Paliulionis 1899 m. birželio 29 d. Kauno katedroje. K. S. Šaulys nesekė savo mokslo draugų J. Matulaičio ir P. Būčio pavyzdžiu ir neišvyko

studijuoti į Vakarų Europos katalikiškus universitetus, ten siekti daktaro laipsnio, o nuėjo dirbti pastoracinio darbo į parapiją.

K. S. Šaulys savo bažnytinę karjerą pradėjo nuo parapijos vikaro pareigų, t. y. žemiausio laiptelio hierarchijoje. Pirmoji jo darbo vieta buvo Panevėžys. Jam teko išbandyti pedagogo duoną: iš pradžių mokyklose, o vėliau kunigų seminarijoje ir universitete. Žemaičių (Telšių) vyskupijos kurijoje jis karjerą pradėjo nuo santuokos ryšio gynėjo, po kiek laiko paskirtas vyskupo sekretoriumi, o vėliau patikėtos kurijos kanclerio pareigos.

Tad jam teko tvarkyti įvairius su raštvedyba susijusius reikalus. Įsteigus Kauno arkivyskupiją, K. S. Šauliui patikėtos generalvikaro pareigos, ir tokiu būdu jis tapo antru žmogumi arkivyskupijos hierarchijoje po arkivyskupo Juozapo Skvirecko. K. S. Šaulio kilimą hierarchijos laiptais, matyt, lėmė jo asmeninės savybės ir geras dalykinis pasiruošimas. K. S. Šaulys buvo ramus, santūrus žmogus, įsiklausantis į kitų nuomone.

Gyvendamas Panevėžyje, K. S. Šaulys rūpinosi labdaros klausimais. Apžvelgdamas labdaros padėtį Panevėžyje, konstatavo, kad blogiausia padėtis šioje srityje – katalikų. Jie neturėjo nė vienos labdaros įstaigos, kai tuo tarpu stačiatikiai, reformatai, žydai „nors ir neužtenkamą, vis-gi turi organizuotą, sutvarkytą viešos labdarybės būdą nešti pašalpą saviesiems vientikjams arba vienuolėnams“. Ne kartą mėginta įkurti labdaros įstaigą, bet negautas valdžios leidimas. 1906 m. pradžioje Panevėžyje įkurta Katalikiškoji labdarybės

draugija, kurios vienas iš kūrėjų buvo kun. K. S. Šaulys. Jis aktyviai dalyvavo kuriant Panevėžio katalikišką labdarybės draugiją. Parašė draugijos ir komiteto pirmuosius įstatus, susirašinėjo su valdžios įstaigomis dėl leidimo veikti gavimo ir aiškino tokio veikimo naudingumą. Svarbiausias, viena vertus, draugijos tikslas globoti parapijos neturtingus asmenis, kita vertus – „vienąkart pašalinti, išnaikinti elgetų kalėdojimą po miestų ir sodžių kiemus, išnaikinti mažų vaikų pragaištingą kalėdojimą“. Tuo tikslu draugija įsteigė prieglaudą („elgetyną“), kur buvo priglaudžiami abiejų lyčių vargšai, ir prieglobą našlaičiams, kurioje globoti ir mokyti vaikai nuo ketverių iki keturiolikos metų. K. S. Šaulys rūpinosi labdarinių draugijų steigimo idėją paskleisti plačiau. 1906 m. vasarą jis pažadėjo A. Dambrauskui į kalendorių parašyti apie visuomenišką labdarybės sutvarkymą. Ir tikrai „Kauno kalendoriuje“ K. S. Šaulys paskelbė straipsnį „Visuomeniškosios labdarybės sutvarkymas“.

1907 m. išleido knygą „Socijalistai ir mūsų sociališkieji reikalai“. Apibūdindamas savo atliktą darbą, kun. K. S. Šaulys rašė: „Mano rankraštis nėra nei tikras originalinis darbas, nei tikras vertimas; daug vietų yra tenai stačiai išverstų lietuviškai, taikinanties prie Lietuvos sąlygų ir reikalų, o kitos vėl rankraščio vietos yra stačiai mano darbas.“

K. S. Šaulys dalyvavo socialiniuose kursuose Varšuvoje ir Kaune. Socialiniai kursai Kaune, Liaudies namuose, surengti 1909 m. sausio 3–5 dienomis (data senuoju stiliumi). Jis priklausė organizaciniam komitetui, ėjo sekretoriaus pareigas. Tad kunigo nuopelnai organizuojant ir vedant kursus Kaune akivaizdūs.

1909 m. kunigų seminarijoje Kaune buvo įvestas visuomenės mokslo bei sociologijos dėstymas, ir K. S. Šauliui, kaip jis rašo, teko imtis to neįprasto darbo. Sociologiją ėmė

dėstyti paragintas Sankt Peterburgo dvasinės akademijos profesoriaus Jurgio Matulaičio. Šis dalykas seminarijoje buvo naujovė ir nebuvę jokių vadovėlių. K. S. Šaulys iš dėstomo sociologijos kurso parengė pirmąjį sociologijos vadovėlį „Sociologija: trumpas to mokslo rankvedėlis“, kurį išleido Šv. Kazimiero draugija 1910 m. 1000 egz. tiražu, o antroji laida pasirodė 1920 m. pavadinimu „Sociologija: trumpas to mokslo vadovėlis“.

K. S. Šaulys pasireiškė ir draugijų veikloje. Jis glaudžiai susijęs su Lietuvoje įkurtos besimokančio jaunimo šalpos draugijos „Motinėls“ veikla, kurioje dalyvavo iki draugijos uždarymo. „Motinėls“ draugija Lietuvoje slapta pradėjo veikti 1903 m. liepos mėnesį (šitaip veikė iki jos registracijos). Iš K. S. Šaulio laiško P. Būčiui matyti, kad „Motinėls“ draugijos įstatai buvo įteikti registruoti 1906 m. rugsėjo pradžioje. Autobiografijoje K. S. Šaulys nurodė, kad jis suprojektavo „Motinėls“ draugijos įstatus. Kitur rašo, kad įstatus paruošė. Apie tolesnius žingsnius pats K. S. Šaulys pažymėjo: „Kun. Šauliui, ką tik persikėlusiam iš Panevėžio į Kauną mokytojauti kunigų seminarijoje, teko sekretoriauti redaguojant ketinamos steigti „Motinėls“ draugijos įstatus, susirašinėjant su carinės valdžios įstaigomis, kol buvo išgautas būsimos draugijos įstatų patvirtinimas.“

Kalbant apie kitas draugijas, reikia paminėti tai, kad kun. K. S. Šaulys buvo išrinktas į 1906 m. įsteigtos „Saulės“ draugijos valdybą. Jis buvo išdininkas. Kalbant apie kun. Šaulio visuomeninę veiklą, negalima pamiršti fakto, kad jis buvęs prie Lietuvos Raudonojo Kryžiaus ištakų. 1919 m. sausio mėn. įkūrus Raudonojo Kryžiaus draugiją, K. S. Šaulys išrinktas į jos Vyriausiąją Valdybą ir narys išbuvo iki 1945 m.

K. S. Šaulio politinis veikimas prasidėjo dalyvaujant Didžiajame Vilniaus seime. Jis pats nurodo, kad

Seime dalyvavo kaip krikščionių demokratų grupės atstovas. Kaip žinome, tuokart Krikščionių demokratų partija nebuvo įkurta. Krikščioniškosios demokratijos srovė iki partijos įkūrimo 1918 m. daugiausiai reiškėsi kultūriniame ir ekonominiame Lietuvos gyvenime.

Prelatą K. S. Šaulį galima laikyti vienu iš pirmųjų lietuvių krikščioniškosios demokratijos propaguotojų. Jis 1906 m. išspausdino knygelę „Krikščioniškoji demokratija“, 1907 m. „Draugijoje“ paskelbė straipsnį „Demokratija ir krikščionys demokratai enciklikų prasmėje“. Vertindama K. S. Šaulio pažiūras, Erstida Gerbenytė jį priskiria prie nuosaikiųjų krikščionių demokratų.

Tiesiogiai į Lietuvos politinį gyvenimą kan. K. S. Šaulys įsijungė Vilniaus konferencijoje, kuri vyko 1917 m. rugsėjo 18–22 d. Joje buvo išrinktas į prezidiumą ir į Lietuvos Tarybą. Balsuojant pirmą kartą į Tarybą išrinkti 6 kunigai. Tai sukėlė kairiųjų pasipiktinimą. Šioje situacijoje pasireiškė K. S. Šaulio politinis brandumas. Vyskupas Justinas Staugaitis prisiminė: „Man su kunigu Šauliu teko būti prezidiume. Dar diskusijoms beeinant, kun. Šaulys pašnibždėjo man į ausį, kad tokio mis aplinkybėmis jis negalys priimti mandato. Kalboms pasibaigus, kun. Šaulys viešai pareiškė išeinąs iš Tarybos. Paskui jį tokį pareiškimą padarėme visi išrinktieji kunigai. Padaryta pertrauka, kad grupės galėtų pasitarti.“

Čia plačiau nekalbėsime apie K. S. Šaulio darbą Lietuvos Taryboje, nes tai gana smulkiai yra atpasakota knygoje (Algimantas Katilius, Prelatas Kazimieras Steponas Šaulys, Vilnius: Lietuvos nacionalinis muziejus, 2016). Tik galime pabrėžti, kad kan. K. S. Šaulys buvo gana aktyvus, jis prisidėjo prie laikinųjų konstitucijų rengimo. Žinoma, pats svarbiausias jo politinis aktas, kaip ir likusių Tarybos narių, buvo 1918 m. vasario

16 d. Lietuvos Nepriklausomybės Akto pasirašymas.

Savo politinę veiklą K. S. Šaulys tęsė Steigiamajame Seime. Jis aktyviai dalyvavo Steigiamojo Seimo rinkimų kampanijoje, nes buvo paskirtas į rinkimų Vyriausiąją komisiją. K. S. Šaulys Kauno apygardos Lietuvos krikščionių demokratų, ūkininkų, darbininkų, moterų ir pavasarininkų bendrame sąraše įrašytas antruoju numeriu, Mykolas Krupavičius septintuoju. K. S. Šaulys pateko į Steigiamąjį Seimą. Čia daugiausia dirbo Konstitucinėje ir Redakcinėje komisijose. Rengiant Konstitucijos projektą, suprojektavo ir redagavo skyrių „Tikyba ir kulto dalykai“, kurį Steigiamasis Seimas patvirtino Konstitucijoje. Iš Seimo tribūnos, kaip nustatė Zenonas Ivinskis, kalbėjo keturis kartus bei du kartus pasisakė svarstant žemės reformos projektą. Jo pasisakymai buvo skirti bažnytinės žemėvaldos apibūdinimui. Nepaisant to, K. S. Šaulys vaidino svarbų vaidmenį Seime ir krikščionių demokratų frakcijoje. Apie tai galime spręsti iš prelado M. Krupavičiaus atsiminimų. Iš Seimo K. S. Šaulys pasitraukė savo noru, nes buvo sunku su Seimo nario pareigomis suderinti darbą vyskupijos kurijoje ir profesoriavimą universitete.

Čia plačiau nekalbėsime apie jo profesoriavimą Vytauto Didžiojo universiteto Teologijos-filosofijos fakultete. Jis universitete dirbo nuo jo įsikūrimo pradžios, dėstė kanonų teisę, vadovavo Benedikto kodekso katedrai. Artėjant antrajai sovietinei okupacijai K. S. Šaulys pasitraukė į Vakarų, iš pradžių į Vieną, o paskui po klajonių po įvairius vienuolynus apsigyveno Šveicarijoje, Lugano mieste, brigitičių vienuolyne. Prel. K. S. Šaulys mirė 1964 m. gegužės 9 d. Lugane. Palaidotas Lugano šv. Pietro Pambio kapinėse, o 1968 m. palaikai perkelti į Romos Verano kapines.

Gražaus jubiliejaus sulaukusius
Marytę ir Antaną Stoskeliūnus

iš Vidugirių nuoširdžiai sveikina
dukros Birutė, Gražina, Irena, Aldutė, Teresė ir sūnus
Algis su šeimomis, stipriai Juos apkabina keturiolikos
anūkų rankelės.

Vasario 15 dieną Marytė švęs garbingą 80-ąją gim-
tadienį, o vasario 22-ąją Antanui sukaks 79-eri. My-
limi tėveliai, brangūs seneliai, linkime Jums stiprios
sveikatos, laimės ir ilgų gyvenimo metų. Padėka už Jūsų
nuolatinį rūpinimąsi tebus dukros Gražinos eilės.

Mamytei

*Malda lūpose,
Viltis akyse,
Darbas rankose,
Rūpestis mintyse,
Meilė širdyje...
Vis dalijai save
ačiū nelaukdama,
neskaičiuodama ašarų
nei džiaugsmo,
nei skausmo...
Darbais ir vargais
išaudei savo dienas,
palinkusi,
žilais plaukais,
raukšlėtom rankom...
O juk širdis jauna,
veidas skaistus,
suknelė gėlėta,
žvilgsnis žvalus...
O, kad atsukus metus...*

*Tegul žiema varpeliais sidabriniais
Gimtadienio rytą Jums po langu suskambės.
Tegul sveikata, sėkmė ir džiaugsmas tyras
Gyvenime visur ir visada Jus lydės!*

Su 70-uoju gimtadieniu **Juliją Petruškevičienę** sveikina

Krikšto vaikai Rūta, Jonas ir Zita

Prieš 50 metų vasario mėnesį
Anelė ir Algimantas Petruškevičiai
iš Burbiškių sumainė aukso žiedus.

*Jums dėkojam už metų brandumą –
Laimę jautėm visi visada,
Nes nematomą savo gerumą
Atiduodavot meile dosnia.
Linkim Jums tik beribės sveikatos –
Metų niekad nereikia skaičiuot...
Tegu liejasi taurės šampano
Ir lai muzika šiandien Jums gros!*

Garbingo jubiliejaus proga sveikina

**Dukros Rūta, Irena ir Alicija su šeimo-
mis bei sūnus Jonas ir Darius su žmona**

*Širdis nesensta ir nežyla,
Jeigu ji turtinga ir dosni.
Lyg saulės spinduliuos sušyla
Tie, kuriems gerumą dalini.
Septyni dešimtmečiai praėjo,
Širdy gerumo neužgniaužė,
Ir jis, išsaugotas tarp vėjų,
Visus dar šildo tarsi laužas.*

Sveikiname garbingo jubiliejaus
proga ir linkime daug nepakartojamų
akimirkų, džiaugsmingų valandų,
prasmingų dienų, laimingų metų!

Būkite tvirta kaip ažuolas.

Šimto metų Jums linkime.

Juliją Petruškevičienę garbingo 70
metų jubiliejaus proga sveikina

Vyras, sūnūs, anūkai bei Jonas

RUDAMINOS TRAUKA

(KUNIGO JUOZO ZDEBSKIO
ŽŪTIES (1986 M.)
32-OSIOMS METINĖMS)

Dunkso Rudamina
Su šventoriaus tvora
Aplink baltą bažnyčią.
Kviečia bokštai aukšti,
Ant kalvos iškelti,
Sugūžėti į šičia.

Ši tvora iš akmens
Netrumpai išgyvens –
Saugos kapą Tėvelio.
Jis gi KRISTAUS KARYS,
Mūs tautos švyturys –
Jaučia širdys, širdelės!

Vėjai medžiuos senuos
Virkaus, oš, aimanuos,
Mins nelemtą vasarį,
Kai penktoji diena –
Paslapties gaubiamą –
Mus našlaičiais padarė...

Šventos Mišios, malda
Dar kasmet, visada
Skaudžią netektį ramdo.
Kaip gražu, kaip kilnu:
Gretos ištikimų
Burtis kelią suranda!

Žvakės įžiebtos plieks
Valandėlę rimties
Giesmei „Angelas“ plaukiant.
Tad Velioniui karštai
Tariam ačiū už tai,
Kad Jo siekiai sušaukia!!!

Mokyt. Jeronimas Šalčiūnas

LIETUVOS PAAUKOJIMAS NEKALTAJAI MARIJOS, LIETUVOS GLOBĖJOS, ŠIRDŽIAI

Švenčiausioji Mergele Marija,
Tu dėl gailėstingą Dievo troškimo išgelbėti žmogų sutikai būti nuolankia Viešpaties tarnaitė ir buvai prie savo Sūnaus, kai Jis už mus aukėjo gyvybę kaip tobulo klusnumo auką savo Tėvui.

Įkvėpti Tavo pavyzdžio, o Malonėmis apdovanotoji, vienydamiesi su Tavo motinišku troškimu užtarti kiekvieną, kas šaukiasi Tavo pagalbos, Tavo Nekaltajai Širdžiai aukojame šių dienų Lietuvą.

Pavedame Tavo globai vaikus, melddami, kad jie užaugtų tikinčiais ir do-rais ateities Lietuvos kūrėjais.

Pavedame jaunimą, kad uoliai ieškotų tiesos ir nepristigtų ryžto tinkamai atsiliepti į savo pašaukimą.

Pavedame sutuoktinius, kad Lietuvos šeimos taptų tvirtos ir ištikimos meilės bendruomenėmis bei darnios visuomenės pagrindu.

Pavedame sąžiningai dirbančių žmonių triūsą, melddami, kad darbas ne tik didintų gerovę, bet ir vestų į šventumą bei leistų būti ištikimais Gerosios Dievo naujienos nešėjais.

Pavedame kenčiančių, ligonių ir senelių kantrybę, kad ji mus skatintų gailėstingumo darbams ir nesavanaudiškai pagalbai.

Pavedame mūsų žmonių troškimą kurti krikščioniškomis vertybėmis grindžiamą visuomenę, kad visa Lietuva gyventų laisvėje.

Marija, Tu iš kunigaikščių miesto Trakų nuo seno meilingai globoji Lietuvos žmones. Padėk mums gyventi taip, kaip trokšta Nekaltoji Tavo Širdis, ir savo darbais teikti garbę Dievui, kuris gyvena ir viešpatauja per amžius. Amen.

LIETUVOS VALSTYBĖS 100-MEČIO MINĖJIMAS PUNSKO IR SEINŲ KRAŠTE

Vasario 16 d.

10.45 val. – šv. Mišios Punsco bažnyčioje;

11.30 val. – Punsco bažnyčioje bei visų lietuvių rankose skambės varpai;

11.30 val. – eisena su vėliavomis nuo bažnyčios iki Punsco senųjų kapinių, kur bus atidengta Lietuvos šimtmečiui skirta Zenono Knyzos atlikta medinė skulptūra. Eisenos metu ir po skulptūros atidengimo skambės patriotinės dainos.

20 val. – aukščiausiose mūsų krašto lietuviškų kaimų vietose bus su-kurti laužai. Punske bus kuriamas laužas ant Jurgio Vaičiulio kalno.

Vasario 17 d.

18 val. – meno ansamblių koncertas Punsco lietuvių kultūros namuose;

20 val. – vakaronė Punsco mokyklos sporto salėje.

Vasario 18 d.

13 val. – šv. Mišios Seinų bazilikoje;

14.15 val. – Lietuviškos menės atidarymas istoriniuose Seinų kunigų seminarijos rūmuose;

15 val. – iškilmingas minėjimas Seinų „Lietuvių namuose”.

KALĖDINIO KRYŽIAŽODŽIO,

išspausdinto „Aušros“ 2017 m. 24 nr.,
atsakymas –

**DALINKIMĖS KALĖDINIU
DŽIAUGSMU IR VILTIMI.**

Teisingą sprendimą atsiuntė 43 asmenys.

Iš jų burtų būdu nustatyta laimėtoja
Violeta Savickienė iš Žvikelių.

Sveikiname!

MIELI SKAITYTOJAI!

Labai prašom 1 proc. pajamų mokesčio
skirti Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklai.

KRS: 0000270261,

cel szczegółowy ZS w Sejnach 3888

Iš anksto tariame nuoširdžiausiai **AČIŪ!**

Seinų „Žiburio“ bendruomenė

2018 m. sausio 30 d.
po ilgos ligos amžinuoju miegu užmigo
A. A. MILDA VALINČIENĖ
iš Navinykų.

Nuoširdžiai dėkojame Seinų ir Suvalkų ligoninių gydytojams, Punsko gydytojams ir „Carito“ seselėms. Ačiū tariame visiems, kurie lankė ligonę, dalyvavo šermenyse, gedulingose mišiose ir laidotuvėse. Dėkojame kunigams, giesmininkams už gražias giesmes, giminėms, kaimynams už maldas, gėles, aukas, paguodos žodžius.

Liūdintys vaikai

2018 m. sausio 29 d.
į amžinybę iškeliauo
A. A. JONAS MARCINKEVIČIUS
iš Klevų.

Nuoširdžius padėkos žodžius tariame giminėms, kaimynams, artimiesiems už maldas, gėles, užuojautos žodžius, aukas ir velionės palydėjimą į paskutinę kelionę. Ypač nuoširdžiai dėkojame Klevų kaimo giesmininkams už gražias giesmes ir sugiedotą rožančių.

Žmona Julija, dukra Onutė ir sūnus Vitas su šeimomis

Šių metų sausio 22 dieną po sunkios ligos Kanadoje mirė
a. a. Natalija Nevulytė iš Raistinių kaimo.

Natalija baigė Punsko vidurinę mokyklą,
vėliau Balstogės medicinos seselių mokyklą.

Dirbo Balstogės klinikinėje ligoninėje.

1969 m. kovo 4 dieną išvyko į Kanadą.

Iki pensijos dirbo Toronto Western ligoninėje.

Ačiū Janinai ir Sigitui Paransevičiams, kurie sausio 28 dieną
Punsko bažnyčioje užsakė šv. Mišias už Natalijos sielą,
apie tai informavo gimines ir pažįstamus.

Ačiū visiems už dalyvavimą.

Širdingai dėkojame Punsko bažnyčios chorui už rožančiaus giedojimą prieš šv. Mišias.

Seserys Birutė ir Violeta

Vasario 16-osios kryžiažodis

Horizontaliai:

1. Lietuvos karalius.
7. Stepono Dariaus tikroji pavardė.
9. Seinų „Žiburio“ gimnazijos direktorius.
11. Partizanų Jurgio Krikščiūno ir Vytauto Prabulio palaidojimo vieta.
12. 1971–1972 m. Varšuvos lietuvių leistas žurnalas.
13. Kaimas, kur 1949 m. vasario 16 d. buvo pasirašyta Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio deklaracija.
16. Antano Baranausko paminklo Seinuose autorius.
18. Partizanų vadas, kuriam suteiktas Lietuvos prezidento statusas.
19. Nuo 1906 m. Seinuose veikusi spaustuvė.
20. Pirmasis LVKD pirmininkas.
21. Lietuvos diplomatas Stasys Antanas Bačkis – kardinolo Audrio Juozo Baččio ...
24. Punsko lietuviško valsčiaus viršaitis.
25. Profesorius, Vokietijos archyve suradęs Vasario 16-osios akto originalą.
27. Gedimino anūkas.
28. Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas 1990 m. kovo 11-ąją.
31. Žurnalas, ėjęs 1883–1886 metais.
35. „Varpo“ redaktorius.
36. Pirmasis Lietuvos prezidentas.
37. Blaivybės sąjūdžio organizatorius.
39. Žodžių „Tai uždaryk mane, Tėvyne, savyje“ autorius.
40. Vaitakiemio ūkininkas, dalyvavęs 1917 m. Vilniaus konferencijoje.
41. Vasario 16-osios akto signataras, besimokęs Seinų kunigų seminarijoje, vėliau kunigavęs Seinų vyskupijoje.
45. Lietuvos prezidentas, kurio vardu pavadinta buvusi LŽŪA.
46. Punsko parapijos klebonas, rašęs į „Aušrą“ „Vienybę lietuvininkų“ ir kt.
47. Kunigas, palaidotas Rudaminos bažnyčios šventoriuje.
48. Suvalkų lietuvių klubas.
49. Žodžių „Ir iš tamsos, ir iš nakties, ir iš šešėlių“ autorius.
50. Vysk. Antano Baranausko kapelionas.
51. „Titaniko“ laive žuvęs Seinų kunigų seminarijos auklėtinis.
52. Didžiausias partizanų mūšis Dzūkijoje.

Vertikaliai:

2. Kunigas, atsisakęs duoti priesaiką Sovietų Sąjungai, atlikdamas privalomą tarnybą armijoje.
3. Antano Baranausko tikroji pavardė.
4. Jogaila – Vytauto Didžiojo ...
5. Legendinis Vilniaus įkūrėjas.
6. Pirmosios lietuvių kalbos gramatikos autorius.
8. XX a. pr. Seinuose ėjęs dvasininkams skirtas leidinys.
10. Mūšios partizanų parko įkūrėjas, monsinjoras.
12. Seniausioji Lietuvos sostinė arba istorijos laikraštis.
14. Upė, skirianti Kudirkos Naumiestį nuo Kaliningrado srities.
15. Pirmojo LR konsulo Seinuose vardas.
17. Partizano Juozo Lukšos slapyvardis.
22. Knygnešys, kuriam pastatytas kryžius Žagariuose.
23. Prieš 100 metų Seinuose veikusi gimnazija.
25. Knygnešys, kuriam pastatytas paminklas Kreivėnuose.
26. 2017 m. Laisvės premijos laureatė.
27. Lietuvių bendrinės kalbos norminimo pradininkas.
29. Upė, tekanti per Seinus.
30. „Aušros“ redaktorius.
32. Lietuvos žemės ūkio reformos autorius, buvęs Seinų kunigų seminarijos auklėtinis.
33. Lietuvos laisvės lygos įkūrėjas ir jos pirmininkas, disidentas.
34. Knygnešių karalius.
35. Varpininkas, gyvenęs ir palaidotas Seinuose.
38. Mergina, žuvusi 1991 m. sausio 13-osios naktį prie Vilniaus televizijos bokšto.
40. Žodžių „Ten susimąstęs tamsus Nevėžis“ autorius.
42. Slaptos pogrindžio spaustuvės Kaune, pavadintos AB, bendrasavininkis.
43. Romano „Sukilėliai“ autorius.
44. Senovės baltų ugnies deivė.

Atsakymų lauksime iki kovo 31 d.

Dovana 200 zl.

✂

Vardas Pavardė

Adresas

Tel. arba el. p.

Atsakymas

Išpildytą kuponą iškirpti ir atsiųsti redakcijos adresu arba nuskenuoti ir siųsti el. paštu.

